DEELgenoot

Periodiek van de Historische Kring Blaricum

NUMMER 82 NAJAAR 2016

Agenda 2016 - 2017

- **Dinsdag 15 november**
  Filmavond ‘200 jaar Blaricum’
  Aanvang 20.00 uur
  Locatie: Brinklaan 4/a
  Reserveren noodzakelijk via info@hkblaricum.nl
  of 06 53 168 006

- **Vrijdag 18 november**
  Wijnproefavond
  19.00 - 22.00 uur

- **Zaterdag 12 nov - zaterdag 11 mrt 2017**
  Expositie tekeningen Tom Bezemer

- **Zaterdag 1 april 2017**
  Dorpswandeling o.l.v. gids
  Start 14.30 uur

- **Zaterdag 13 mei 2017**
  Open Dag TVE in Blaricum

De tentoonstellingen worden gehouden bij de Historische Kring Blaricum aan de Brinklaan 4A. Ze zijn te bezichtigen donderdags van 20.00 - 22.00 uur en zaterdags van 14.00 - 16.00 uur. De toegang is gratis*.

*Voor alle activiteiten van de Kring geldt dat deze gratis zijn voor leden en dat we aan niet-leden een bijdrage vragen van € 3,- (tentoonstellingen uitgezonderd). Om verzekerd te zijn van een plaats bij een lezing en/of dorpswandeling is het noodzakelijk u van tevoren op te geven, bij voorkeur per e-mail: secretaris@hkblaricum.nl (of anders telefonisch 06 53 168 006).

VOORPAGINA: *Hooiberg Rozendaal Eemnesserweg 10 anno 2016*

Historische Kring Blaricum

Deelgenoot 82 Najaar 2016

Inhoudsopgave

Van Bestuurszijde 1928
Actie - Reactie - Errata 1933
De hooiberg 1934
Kwartierstaat Nicolaas Jacobus Rozendaal 1945
Een krater op de maan 1948
Lezing over Dialecten 1951
Verdwenen Blaricum 1952
Nieuwe aanwinsten 1955
Sipke van der Schaar 1959
Naar school: van Naarderweg naar Kerklaan en weer terug 1962

Bestuur
Voorzitter: J.A.M. Vos, Driftlaan 35
Secretaris: V.E.H.M. ten Broeke-Abels, Driftlaan 21
Penningmeester: P.M.A. van den Breemer, Schoolstraat 2
Leden: R.P. Machielse, G.H. Machielse, G.J. van der Woude, W. van 't Hull

Ere-leden: J. Verwaal, W.J.A. Visser en A.J.G. Lindeman
Leden van verdienste: A. Boersen-de Jong, J. Goes, F.J.J. de Gooijer, G.H. Machielse, R.P. Machielse en H. Rigter

Redactieadres: Brinklaan 4A, 1261 ER Blaricum
E-mail: redactie@hkblaricum.nl

Vormgeving: Ton Hartong

IBAN: NL76 RABO 0308 4257 07 ISSN 2213-2309

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of welke andere wijze dan ook zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteurs.

In deze najaarseditie van de Deelgenoot vindt u naast de vaste rubrieken 'Van Bestuurszijde', 'Errata' en 'Nieuwe Aanwinsten' de nieuwe rubriek 'Verdwenen Blaricum'. Hierin vertellen we aan de hand van foto's welk huis waar stond en wat er voor in de plaats is gekomen.

Oud-Blaricummer Ron van den Berg attendeerde ons op het feit dat de wiskundige L.E.J. Brouwer dit jaar precies 50 jaar geleden op tragische wijze om het leven kwam op de Torenlaan. Hij schreef een 'In Memoriam'.
Ook van zijn hand is het zeer persoonlijke verhaal waarin hij zijn dagelijkse gang beschrijft van huis naar de Bernardusschool. Ron(ny) woonde destijds aan de Naarderweg in Hotel 'Vita Nova'. Deze weg heeft hij 8 jaar lang ongeveer 200 keer per jaar afgelegd. De geschiedenis van Blaricum eind jaren-50, begin jaren-60 komt zo heel dichtbij. Een interessant artikel is ook de beschrijving van de hooiberg van Rozendaal aan de Eemnesserweg door Wim Rozendaal.
Verder nog een verslag geschreven door Bep Machielse van het bezoek van kleinkinderen van Sipke van der Schaar. Dus ... genoeg te lezen!

Bierbrouwen
In het vorige nummer van de Deelgenoot heeft u kunnen lezen over het bier dat we brouwen ter gelegenheid van ons jubileum. De gerst is evenals de boekweit inmiddels gemaaid en gedorst en de bierbrouwerclub uit Hilversum gaat in januari 2017 ermee aan de slag. Ons aandeel bestaat uit het aanleveren van 1 kilo zuiver boekweitmeel en 9 kilo lindehoning. Bovendien leveren we de foto's voor het flessenetiket. Zoals u al weet, zal er 1 hectoliter 'Blaricums meibok'

Gemaaid boekweitveld. Het meel hiervan wordt gebruikt als ingrediënt voor het 'Blaricums meibok'

gebrouwen worden. Ieder lid krijgt te zijner tijd op vertoon van een speciale kaart twee flesjes van het kostelijke vocht. De rest is voor de verkoop.

Dag van het Werkpaard

Op 25 september jl. waren we weer present bij de Dag van het Werkpaard. Door de HKB werd dit evenement zoals gewoonlijk op foto en DVD vastgelegd. Dit jaar werden alle activiteiten gehouden op het terrein op de eng aan de Noolseweg waar acht teams in wedstrijdverband streden op de onderdelen hooien, boomslepen, dorsen en ploegen. Deze ploegwedstrijd werd ook deze keer gewonnen door de moeilijk verslaanbare Theo Makker. De beste teamprestatie werd geleverd door het Larense boerenteam. Daarnaast waren er demonstraties maaien en dorsen (vakkundig uitgelegd door Nico de Jong), mandenmaken, broodbakken, smeden, wassen en bleken. Voor de jeugd was er een nostalgisch draaimolentje en de kinderen konden zich verder uitleven op ouderwetse spelletjes. Mede door het prachtige weer wisten meer dan 2.500 bezoekers de weg naar het schitterende terrein te vinden.

Behendigheidswedstrijd met pony op Dag van het Werkpaard 2016

Open Dag Stichting Tussen Vecht en Eem

Ter gelegenheid van ons 35-jarig jubileum wordt de Open Dag van TVE op zaterdag 13 mei 2017 in ons dorp gehouden. Het thema zal zijn de kunst en architectuur in Blaricum. Het bestuur van de HKB heeft in overleg met het bestuur van TVE inmiddels een voorlopig programma samengesteld. In de ochtenduren zullen er twee lezingen zijn die waarschijnlijk in het Vitusgebouw worden ge-

houden. Na de lunch die aangeboden wordt door TVE, zijn er twee verschillende dorpswandelingen die verzorgd worden door Gerbe van der Woude en Frans Ruijter. Voor degenen die moeilijk ter been zijn wordt een tocht per huifkar gemaakt. De dag wordt afgesloten met een klein concert uitgevoerd door het koor "de Ambrosians" in de Dorpskerk. In het voorjaarsnummer vertellen we u de precieze aanvangstijden en hoe u zich kunt inschrijven voor deze dag.

Tentoonstellingen

Op 17 september sloot de **tentoonstelling over BVV'31** die een groot aantal bezoekers trok. Voor velen van hen was het een feest der herkenning. De elftalfoto's werden zo goed bekeken dat, soms weliswaar na enige discussie, de juiste namen aan ons doorgegeven konden worden waarna ons archief weer kon worden aangevuld.

Tijdens de Blaricumse Atelierdagen (en daarna tot 5 november) exposeerde **Ingrid Wiegers haar schilderijen en tekeningen**. In onze ruimte hingen en lagen 35 werken van haar. Vooral de beide Atelierdagen trokken zeer veel bezoekers. Hierdoor werd het voor de Kring een geslaagde dag, zo ook voor Ingrid die een aantal schilderijen verkocht.

Mosselweg, voormalig pension Kokje, Tom Bezemer 2003

Vanaf 12 november 2016 t/m 11 maart 2017 **exposeert Tom Bezemer zijn tekeningen** waarvan de meeste zijn gemaakt in en rondom Blaricum. Jaarlijks maakt hij een tekening van een bepaald huis, straat of doorkijkje waar dan een aantal ansichtkaarten van gedrukt wordt voorzien van een klein gedichtje.

Voor Tom is een ansichtkaart pas een ansichtkaart als hij verstuurd is, de kaart moet voorzien zijn van een postzegel en poststempel. De meeste van zijn Blaricumse tekeningen heeft hij bijeen gebracht in een mooi boekje, gedrukt in een kleine oplage. Tijdens de tentoonstelling zijn het boekje en ansichtkaarten te koop.

Blaricum 't Harde, Tom Bezemer 2014

De expositie van Tom Bezemer is t/m 11 maart 2017

Beeldbank Blaricum

In de afgelopen maanden is weer hard gewerkt aan het 'vullen' van de Beeldbank. Inmiddels staan er zo'n 2.500 afbeeldingen op. In ons archief zitten echter nog meer dan 13.000 plaatjes die nog ingevoerd moeten worden. Overigens wordt de site zeer goed bezocht. Binnen een half jaar zijn er ca. 3.000 unieke bezoekers geweest (>6.000 sessies/80.000 pagina-hits). En van deze bezoekers krijgen we dan weer reacties en aanvullingen. Ook deze worden weer verwerkt. Bent u in het bezit van unieke historische Blaricumse foto's?
Kijk dan op **www.beeldbankblaricum.nl** hoe u deze kunt aanleveren.

Eerste steenlegging

Sinds onze oproep in ons vorige nummer en de publicatie in 'Hei en Wei' hebben we verschillende meldingen gekregen van eerste stenen, maar we houden ons uiteraard altijd aanbevolen voor meer stenen. Op die manier kunnen we een mooi archief samenstellen.

Wijnproefavond

Op **vrijdag 18 november** wordt weer de jaarlijkse Blaricumse wijnproefavond gehouden. Bij de diverse deelnemers kunt u wijn komen proeven. Bij de Kring bent u die dag welkom tussen 19.00 uur en 22.00 uur mits u het wijnglas van 2016 gekocht heeft bij de Stichting Promotie Blaricum en in het bezit van de button 2016.

Open Monumentendag

Gevelsteen Eemnesserweg 22

Op zaterdag 10 september jl. deden we weer mee met de landelijk Open Monumentendag. Het thema dit jaar was 'Iconen en Symbolen'. De Kring had besloten een route te maken langs de diverse gevelstenen in ons dorp. De oproep in het dorpsblad 'Hei en Wei' en in de zomereditie van de Deelgenoot leverde 53 gevelstenen op. Bep Machielse en Gerbe van der Woude hebben ze allemaal gefotografeerd waarna Ron Machielse er een presentatie in kleur met plattegrond van heeft gemaakt. Die zaterdag kon men vanaf 10.30 uur bij de Kring de route ophalen en daarmee langs de diverse huizen fietsen of wandelen. Van deze mogelijkheid hebben 21 personen gebruik gemaakt. De route is nog steeds gratis verkrijgbaar.

Filmavond

Op **dinsdag 15 november** houden we onze jaarlijkse filmavond. Op verzoek vertonen we nogmaals de film ***'200 jaar Blaricum'*** met gesproken woord van Gerbe van der Woude. Deze film is ook gedraaid in december 2015 ter gelegenheid van *'Blaricum 200 jaar'*. De belangstelling was destijds zo groot dat we toen twee voorstellingen gegeven hebben in de spiegeltent op het Oranje Weitje. Wegens de overweldigende belangstelling van destijds vertonen we opnieuw deze film. De locatie is ditmaal ons onderkomen aan de Brinklaan 4/a en de aanvang is 20.00 uur.

In verband met het beperkte aantal zitplaatsen is het noodzakelijk om te reserveren via e-mail info@hkblaricum.nl of telefonisch 06 53 168 006.

Actie - Reactie - Errata

In deze rubriek kunt u reageren op onjuistheden of aanvullingen geven op eerder verschenen uitgaven van de 'DEELgenoot'. Wij danken u voor uw reacties.

Sipke van der Schaar

Geachte redactie,
Hierbij ontvangt u het portret van Sipke van der Schaar met zijn echtgenote Marie Jacoba Heule. Het was voor mij en mijn zuster zaterdagmiddag leuk om zo intensief met onze grootvader bezig te zijn. Het is jammer dat hij zo´n matige indruk heeft achtergelaten. Ik hoop dat in het volgende nummer van uw blad een leukere recensie over zijn werk is te vinden.
Wij zijn nog langs al zijn woonadressen gegaan en dat heeft ons een goed gevoel gegeven.
De bewoners van het nieuwe huis op de Schapendrift hebben wij gesproken nadat de buren bevestigden dat de bouwheer Bob Woortmeijer was. Die was weer een neef van onze moeder. Het huis bleef dus nog lang in de ´familie`. Mocht Bep Machielse nog meer over onze grootvader willen weten, dan zijn wij natuurlijk bereid om nogmaals langs te komen.

Met vriendelijke groeten
Brigitte Rink

Sipke van der Schaar met zijn echtgenote Marie Jacoba Heule

De Hooiberg

Rietgedekte hooiberg Eemnesserweg 10

Dit geschrift is gemaakt naar aanleiding van een eventuele plaatsing van de hooiberg op het perceel Eemnesserweg 10 te Blaricum op de gemeentelijke monumentenlijst. Het dient ter informatie aan de monumentencommissie te Blaricum, en is geschreven door W.E.J. Rozendaal, zoon van de eigenaar N.J. Rozendaal, laatste gebruiker van deze hooiberg.

Veel dank is de schrijver verschuldigd aan de medewerkers van de Stichting Historisch Boerderij-Onderzoek te Arnhem voor hun waardevolle hulp.

Blaricum, november 1986.

De tekst is op onderdelen aangepast in 2016.

Historie

Op een luchtfoto van Blaricum omstreeks 1975 zijn nog enkele tientallen met riet bedekte hooibergen te zien. Dat het niet zo zou blijven, kunnen we nu maar al te duidelijk waarnemen, maar dat ‘t ook niet altijd zo geweest is, zal niet aan iedereen bekend zijn.

De opslag van hooi in Blaricum en in het hele Gooi, schijnt pas sinds het einde van de achttiende eeuw in hooibergen te gebeuren. Eeuwenlang n.l. kwam in het Gooi het eigenlijke boerenbedrijf pas op de tweede plaats. Volgens een Blaricumse opgave uit het eind van de 15de eeuw staat “dat zij hen generen met spinnen, kaarnen ende wat bouwerie”.

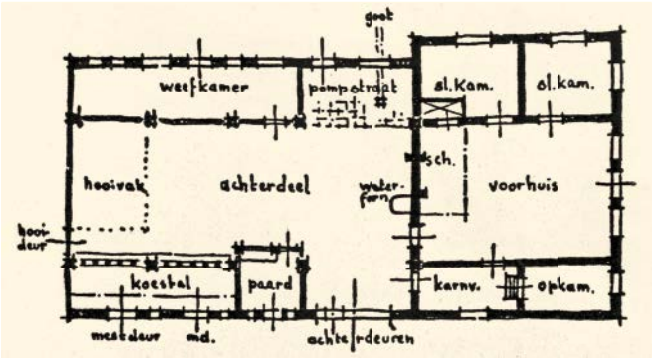
De toestand in die tijd was waarschijnlijk aldus: Op de gemene weiden, meenten werden de koeien gedreven terwijl de schapen op de heide hun voedsel zochten,

waar tevens plaggen gestoken werden voor het vee op stal. De akkertjes van de eng leverden als schrale bouwgrond meest rogge op, terwijl ‘t beste land nog een beetje gerst gaf; boekweit kwam pas veel later. Zoals steeds in dergelijke streken bestond het grote probleem in de bemesting, en zolang hierin niet was voorzien, bleef de vooruitgang verre.
Langzamerhand vonden de boeren hier echter iets op. Op de najaarsmarkt in Noord-Holland werd vee gekocht en gedurende de staltijd in de winter deels met knollen en afval van boekweit gevoerd met de bedoeling een grotere mestopbrengst te krijgen. In de zomer hield men slechts zoveel koeien als nodig waren voor de melkproductie, want boter- en kaasbereiding was van weinig betekenis, de overige koeien deed men dan weer van de hand.

Luchtfoto van Blaricum omstreeks 1975 waarop nog enkele rietgedekte hooibergen zichtbaar zijn
Foto: S.M.Jurgens

Ook de schapenhouderij diende grotendeels voor de mestvoorziening, want de kosten voor de herder dekten maar nauwelijks de wolopbrengst.
Om nu het grotere aantal koeien ‘s winters naar behoren te kunnen voeren, moest men naast knollen en boekweitafval voor een grote hoeveelheid hooi zorgen. De maatlanden die door het slib van de vele overstromingen vruchtbaar waren, leverden blijkbaar toch niet genoeg op want de Gooiers moesten er vaak nog weiland in Eemnes bij pachten of kopen. De moeilijkheid was nu al dit hooi te bergen. In de oude Saksische huizen gebeurde dit op de slieten boven de deel, maar die ruimte was nu vanzelfsprekend hiervoor te klein geworden. De boer bedacht hierop het volgende: aangezien hij volgens de traditie alles in zijn eenheidshuis onderbracht -woonruimte, veestal en oogsten- verwijderde hij nu ook de hooiberging niet uit zijn hoeve, maar maakte het laatste vak van de deel daarvoor vrij, terwijl de slietenzolder daar boven plaatselijk verdween. Daar dit hooivak nu de grote baander in de achtergevel versperde, werd deze verplaatst naar de zijgevel. De tegenwoordige naam: achterdeuren, herinnert misschien nog aan de oorspronkelijke toestand.

Afb. 1 - Plattegrond van een hoeve aan de Torenlaan te Laren. De moderne uitbreiding (aan het vroegere karnvertrek en de opkamer) is weggelaten. Ook de voormalige weefkamer is weer aangegeven

Alles, dus ook de hooiberging vond in eerste instantie in de hoeve plaats. Op het eind van de negentiende eeuw zijn de weefkamers verdwenen. Schapenhouderij werd vervangen door veehouderij, in de weefkamer kwamen koeien te staan. Deze ontwikkeling is indirect het gevolg geweest van de Industriële Revolutie. Deze bracht -naast mechanisering en specialisatie- een grote verbetering van de infrastructuur met zich mee en daardoor een grotere mobiliteit. In het Gooi met name door de spoorlijn. De toegenomen mobiliteit leidde tot de komst van stedelingen in het Gooi en tot het bereikbaarder worden van Amsterdam voor de Gooise boeren. Deze twee factoren leidden tot een grotere afzetmarkt.

En waar had die afzetmarkt behoefte aan? Niet aan de sajet, gemaakt van slechte kwaliteit schapenwol, maar aan melk, boter, kaas, vlees en landbouwproducten. In de landbouwproducten zagen de Gooise boeren echter geen brood: Ten eerste hadden ze al delen van hun particuliere bouwland (in tegenstelling tot de weidegronden) verkocht aan de villabouwers, maar bovendien was er omstreeks de jaren tachtig van de negentiende eeuw een overvloed aan goedkoop graan uit Amerika.

Afb.2 - Achterom 3, Jacob Rozendaal, hooiberg is verdwenen

Dus gaven ze hun eeuwenoude 'zelfvoorzienend' systeem op en begonnen zich meer toe te leggen op de veehouderij. Meer koeien, meer hooi, nog meer hooibergen. Ook in Blaricum.

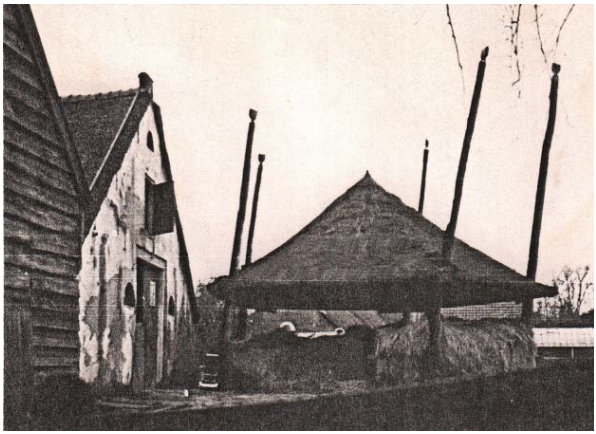
Algemene oriëntering

Op de luchtfoto uit 1920 zijn nog enkele tientallen hooibergen in Blaricum terug te vinden. Deze zijn inmiddels vrijwel allemaal verdwenen. Uit ongeveer dezelfde tijd stammen de volgende foto's die een impressie geven van enkele Blaricumse boerderijen met hooiberg.

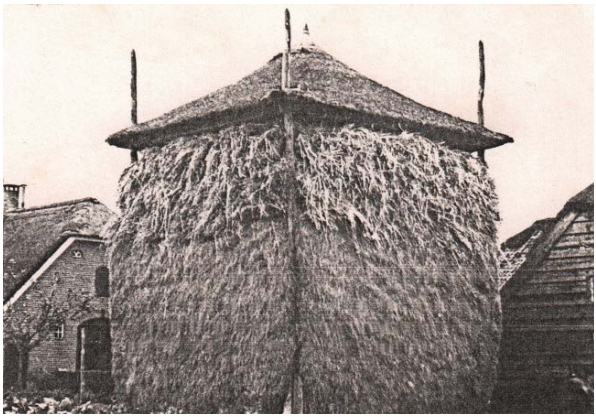
Afb. 3 - Meentweg 189, Cees Bakker, hooiberg nu verdwenen

De bouwwijze van hooibergen langs de oevers van de voormalige Zuiderzee is onder te verdelen in een aantal categorieën. Tussen Harderwijk en Genemuiden kwamen bijna overal de vier- vijf- en zesroedenbergen tegelijk voor, uitgezon-

Afb. 4 - Fransepad 11 van Henk Bakker. De hooiberg is inmiddels gemoderniseerd

derd Kampereiland, waar uitsluitend zes - en vijfroedenbergen te vinden waren. De constructie van deze bergen was onderling in de gehele strook volkomen gelijk.
Tussen Harderwijk en Amsterdam kwamen eveneens bijna overal de vier - vijf - en zesroedenbergen voor; de constructie hiervan was weliswaar ook hier volkomen onderling gelijk, doch week belangrijk af van die ten oosten van Harderwijk. Deze bergen werden hoofdzakelijk gebruikt voor de berging van hooi; soms werd op het hooi dan nog wat graan getast.
Tussen Kamperveen enerzijds en Bunschoten anderzijds strekte zich het gebied uit waar bovendien tweeroedenbergen voorkwamen. Deze bergen werden langs de gehele Veluwe aangetroffen, tot in Arnhem toe. In het beschouwde gebied kwamen zij het veelvuldigst voor dicht tegen de Veluwerand aan en werden dan voornamelijk als graanbergen benut. In het Gooi had de vierroedenberg de overhand.

Afb. 5 - Hooiberg te Nuld. De rogge werd ook in Blaricum vaak boven in de berg opgeslagen.

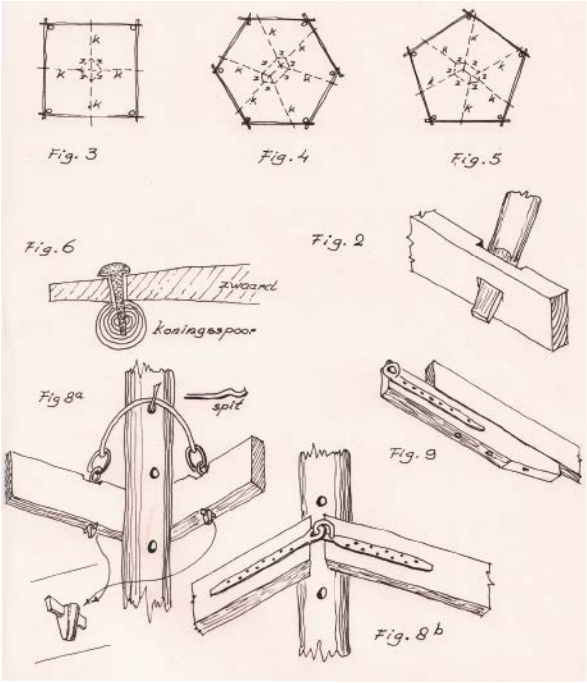
De constructie

De hooi- of graanberg bestaat uit een aantal verticale staanders genaamd roeden, waarop een kap rust, die verticaal langs die roeden omlaag en omhoog bewogen kan worden. Die roeden zijn in de regel vervaardigd van eikenhout (beslagen rondhout) en worden 1.50 à 2.00 meter in de grond geplaatst.

Op regelmatige afstand zijn in de roeden gaten aangebracht, de berggaten. De gatafstand is meestal 33 cm. (3 gaten per meter); soms bedraagt deze één voet (circa 28 cm). Deze gaten zijn niet horizontaal geboord maar lopen vanuit de berg gezien, iets naar beneden. De kap, welke op de roede rust, of er aan opgehangen is, is zodanig geconstrueerd dat het mogelijk is, deze roede voor roede omhoog, resp. omlaag te brengen. Bij de vier-, vijf-, en zesroedenberg moet de kapconstructie om die reden in hoge mate vervormbaar zijn. Eerst dan is het pas mogelijk dat bij het punt voor punt omhoog brengen van de kap het gewicht ervan over alle roeden verdeeld blijft, terwijl er dan in de kapconstructie zelf geen al te hoge plaatselijke spanningen optreden. De gehele kapconstructie is hierop gebaseerd.
Een belangrijk beginsel uit de toegepaste mechanica is hier in deze voortreffelijke boerenconstructie in praktijk gebracht en tot in alle details doorgevoerd.

In het gehele gebied ten westen van Harderwijk zijn de vier-, vijf- en zesroedenbergen geconstrueerd volgens bovenstaand beginsel, dus: de eiken roeden met de daarop rustende of daaraan hangende vervormbare kap. De grootte van de berg variëert van 14 tot 18 voet (soms zelfs 20 voet) van roede tot roede. De kapconstructie rust op ringhouten, genaamd lannen of lanen (in hetzelfde aantal als de roeden), welke onderling beweegbaar verbonden zijn door middel van twee gesmede ijzeren ogen welke aan de buitenzijde op de koud tegen elkaar en in verstek gelegde lannen zijn aangebracht (afb. 6 - fig. 8b).
De lannen zijn opgehangen aan een beugel welke draagt op een bergfits of -spit, een stalen pen die van binnenuit in het berggat gestoken wordt (fig. 8a - afb. 6). De bevestiging van de beugel aan het lan geschiedt door middel van een gesmeed ijzeren bout door en door, met aan de onderzijde een oog waardoor een ijzeren wigje gedreven wordt. De lannen worden, als zij aan de einden versleten zijn, hersteld met behulp van een klamp, die onder tegen het lan worden aangebracht. Aan deze klamp wordt nu het ijzeren oog bevestigd (afb. 6 - fig. 9).

Op de lannen steunen op de eerste plaats de koningssporen of kapraven, dit zijn de belangrijkste sporen van de kap, gemaakt van rond dennenhout. Zij vormen het geraamte van de kap en zijn in de top onderling twee aan twee beweegbaar verbonden door middel van een pen en gat, door een wig opgesloten; één paar, of bij vijf- en zesroedenbergen twee paar, gaan over het andere heen. Hoe de koningssporen (k) op de lannen dragen respectievelijk bij vier-, vijf- en zesroeden

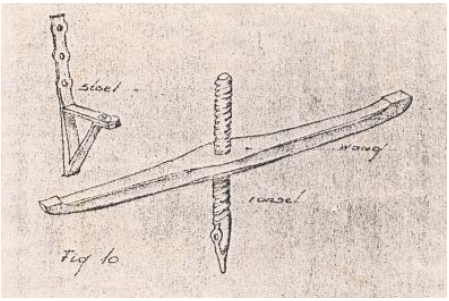

Afb. 6 - Detailtekeningen hooibergconstructie 2 t/m 8b

bergen tonen ons de figuren 3, 4 en 5 (afb. 6). Op de koningssporen rusten de (grote) zwaarden (Z). Elk zwaard is op de plaats waar het gedragen wordt enigszins toegespitst en van een gat voorzien. Een gesmeed ijzeren nagel met ronde kop wordt door dit gat in de koningsspoor geslagen en daar het gat groter is dan de nageldoorsnede, wordt op deze wijze wederom een beweeglijke verbinding tussen beide constructiedelen tot stand gebracht (afb. 6 - fig. 6). Op de zwaarden zijn de sporen van rond dennenhout los opgelegd, met het dunne einde naar boven. Sporen en koningssporen zijn met de lannen beweeglijk verbonden d.m.v. pennen, die aan de sporen en koningssporen gehakt zijn en in de veel ruimere gaten van de lannen steken (afb. 6 - fig. 2). De sporen en koningssporen worden zodanig over de lannen verdeeld, dat hun onderlinge afstand ongeveer overal gelijk is en wel zodanig dat op iedere hoek een spoor zit. De kap krijgt hierdoor - in tegenstelling tot de bergen ten oosten van Harderwijk- zijn kenmerkende piramidale vorm. Deze hoeksparren of -sporen kunnen echter niet tot onderaan doorlopen, omdat op de hoeken de roeden staan. Zij worden derhalve opgevangen, geraveeld en wel op een dwarshout van spar tot spar, genaamd kleine zwaard. De op deze wijze gevormde kap wordt met riet bedekt. Aan de afwerking van de rietdeken wordt in het algemeen veel zorg besteed. Om inwateren bij de roede te voorkomen wordt een dakpan, met de waterkering omhoog, of een stukje omgebogen zink boven het gat waardoor de roede steekt, tussen het riet ingewerkt. De pan of het stukje zink wordt wat opgelicht, door een bosje geknikt stro, de oren (geen riet omdat dit breekt bij ombuigen). Dit bosje wordt met een twijg aan de lannen verbonden.

Tekeningen

Het omhoog brengen van de kap het z.g. opdraaien geschiedde overal met behulp van een windwerktuig, een vijzel, in onze streken 'bergaaf' genoemd. Dit werktuig toont ons afb. 10. Het bestaat uit de eigenlijke waag waarin een rondsel met ijzeren schoen zich draaiend omhoog kan begeven en de bergstoel. Aan de binnenzijde van de rol wordt de bergstoel vastgemaakt, door in een der gaten hiervan en in het betreffende berggat een ijzeren pin te steken; stoel en roede worden verder stevig met een touw gekoppeld. Op de stoel wordt nu de bergwaag geplaatst, zodanig, dat de schoen van het ronsel in een corresponderende uitholling van de stoel past. Het ronsel is van een schroefdraad voorzien. Door een gat in de schoen van het ronsel wordt een spil van circa 60 cm. gestoken en met behulp hiervan wordt het rondsel gedraaid, waardoor de horizontale waag langzaam omhoog gaat en de beide betreffende lannen opdrukt.

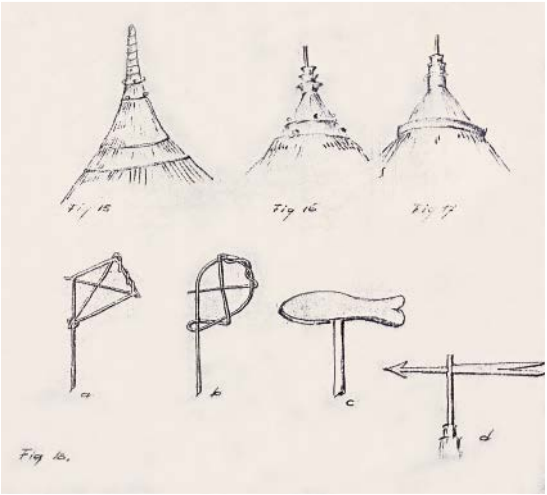
Als deze afstand van twee gaten (ca. 66 cm.) gestegen is, wordt de bergnagel of de bergfit een gat hoger gestoken. Zo wordt roede voor roede de kap over dezelfde afstand omhoog getild; rondgaande werkt men dan met de draaiingsrichting van de zon mee. De bergwaag wordt vervaardigd van essenhout hetgeen meestal het werk was van de wagenmaker. De kap wordt met de bergwaag ook weer naar beneden gelaten.

Afb 7 - Detailtekening windwerktuig (bergaaf) t.b.v het opdraaien van de hooibergkap

De bekroning van de kap

Hooi- en graanbergen waren utilitaire bouwwerken; van versiering is uiteraard weinig sprake. Een uitzondering hierop vinden wij soms in het bovenste gedeelte van de kap, het gedeelte waaraan de rietdekker het laatst werkt: de hoed of muts. Het riet of stro wordt hier over de volle lengte aan de buitenlucht blootgesteld, waardoor het gauw vergaat. Het is dus nodig deze muts om de paar jaar te vernieuwen. Het riet wordt met een twijg samengebonden. Daar ook deze twijg in de vrije buitenlucht spoedig verteerde, werd ook wel ijzerdraad gebruikt. Om te voorkomen, dat de twijg naar boven toe opschuift (immers de muts is van onder groter van omvang dan boven) worden er op twee of meer plaatsen kruislings twee ronde houten pennen doorgestoken (afb. 8 - fig. 15 en 16) waaronder

Afb. 8 - Detailtekeningen 15 t/m 18

de twijg op het draad geslagen wordt, waardoor deze dus niet kan opschuiven. Immers zou dit wel gebeuren, dan kwam de twijg op het draad los te zitten, waardoor de muts uit elkaar zou vallen. Hoe kleiner de muts is hoe beter.

De afwerking van de muts kan op verschillende manieren geschieden. Fig. 15 (afb. 8) toont ons de muts zoals in de omgeving van Kampen gebruikelijk is. In de overige gebieden is de vorm van afb. 8 - fig. 17 overwegend in gebruik. Steeds wordt hier het riet weggesneden waardoor de punt steeds dunner wordt. Dit is eigenlijk een typische bekroning voor een dak van stro (afb. 8 - fig. 16).
Als de rietdekker klaar was, plantte hij nog een twijg, gebogen in een sierlijke vorm, in de top. “Dat is voor de vogeltjes” zei hij dan. De vorm waarin deze twijg gebogen was, was echter tevens een aanduiding van de rietdekker, die hier werkzaam was. Ieder rietdekkersgeslacht paste nl. een eigen bekroningsvorm toe; het is “het wapen van de rietdekker”. Fig. 18 en 18b (afb. 8) geven enige van deze wapens aan.

Enige algemene opmerkingen betreffende de constructie

Volgens voorgaande beschrijving zouden de verschillende typen bergen gemakkelijk te reconstrueren zijn. In feite vertoonde echter elke berg weer kleine bijzonderheden.
De boer is zuinig en waar het nog enigszins mogelijk is, zal de oude berg hersteld worden: als een roede verrot is, wordt het rotte einde afgezaagd en uit de grond gehaald en de roede er opnieuw in geplaatst of er wordt een stuk hout naast de roede in de grond geslagen en ermee verbonden d.m.v. moerbouten. In het eerste geval kan de kap weliswaar niet zo hoog meer opgedraaid worden maar de berg is toch wel goed bruikbaar. Versleten lannen worden met klampen hersteld.

Als de kap goed gedekt is overleeft de rietdeken meestal de kapconstructie. Is de berg zo versleten, dat hij als zodanig geen dienst meer kan doen, dan kan hij vaak nog heel goed gebruikt worden als wagenberging of schuurtje. Er komt echter een keer, dat de boer een nieuwe berg nodig heeft. Bijna altijd wordt er dan echter gebruik gemaakt van de onderdelen van de oude berg. De dunne boveneinden van de roeden kunnen b.v. als nieuwe koningssporen nog wel dienst doen. Van de sporen worden de bruikbare stukken tegen elkaar geslagen en opnieuw gebruikt. Er zijn in het Gooi (vrijwel) geen voorbeelden meer van hooibergen, zoals hierboven beschreven te vinden.
De hiernavolgende fotoserie laat zien dat de onderhavige hooiberg nog oorspronkelijk is. Alle hierboven beschreven technieken en onderdelen zijn aantoonbaar aanwezig. De hooiberg heeft alleen wel onderhoud nodig. Op bescheiden schaal is dit reeds gebeurd.

Afb. 9 - De sporen in de lan

Afb. 10 - Koningssporen (kapraven), sporen, grote en kleine zwaarden

Afb.11 - Kleine zwaard, ophangbeugel, losse fits

Afb.12 - Ophangbeugel, fits, lanverbinding

Afb.13 - Tegen het in wateren

Afb.14 - De muts

Afb.15 - Schuine liplas met windsel. Een plaatselijke oplossing?

Nabeschouwing

"D'r is 'n hooibarg in de branjd
'evleugen,
hoal de spuut, (3x)
Alle boeren kwamme an 'evleugen,
'T was 't al uut (3x).

Afb.16 - De voorste roeden waren verrot; ze zijn ingekort

Uit het bestaan van dit Blaricumse liedje blijkt de bezorgdheid van de boer voor brand. Hooibroei was vaak de oorzaak. Maar de Blaricumse hooibergen zijn niet verdwenen door brand. De tijd heeft ze laten ontstaan, de tijd heeft ze doen verdwijnen. Met een variatie op het antieke gezegde: de tijden veranderen en de hooibergen met hen.

De hooibergen die er nog staan zijn moderne stalen constructies. Een enkele hooiberg heeft nog wel de oorspronkelijke kap, maar daarvan is de dakbedek-

king dan niet meer origineel, of zijn de roeden en de hefinrichting gemoderniseerd. De enkele gerestaureerde of nagebouwde hooiberg in Blaricum heeft vrijwel geen of weinig originele kenmerken meer.
Zonder overdrijving kan ik stellen dat de hooiberg van wijlen mijn vader een van de laatste, zo niet de allerlaatste authentieke Gooise hooiberg is.

W.E.J. Rozendaal

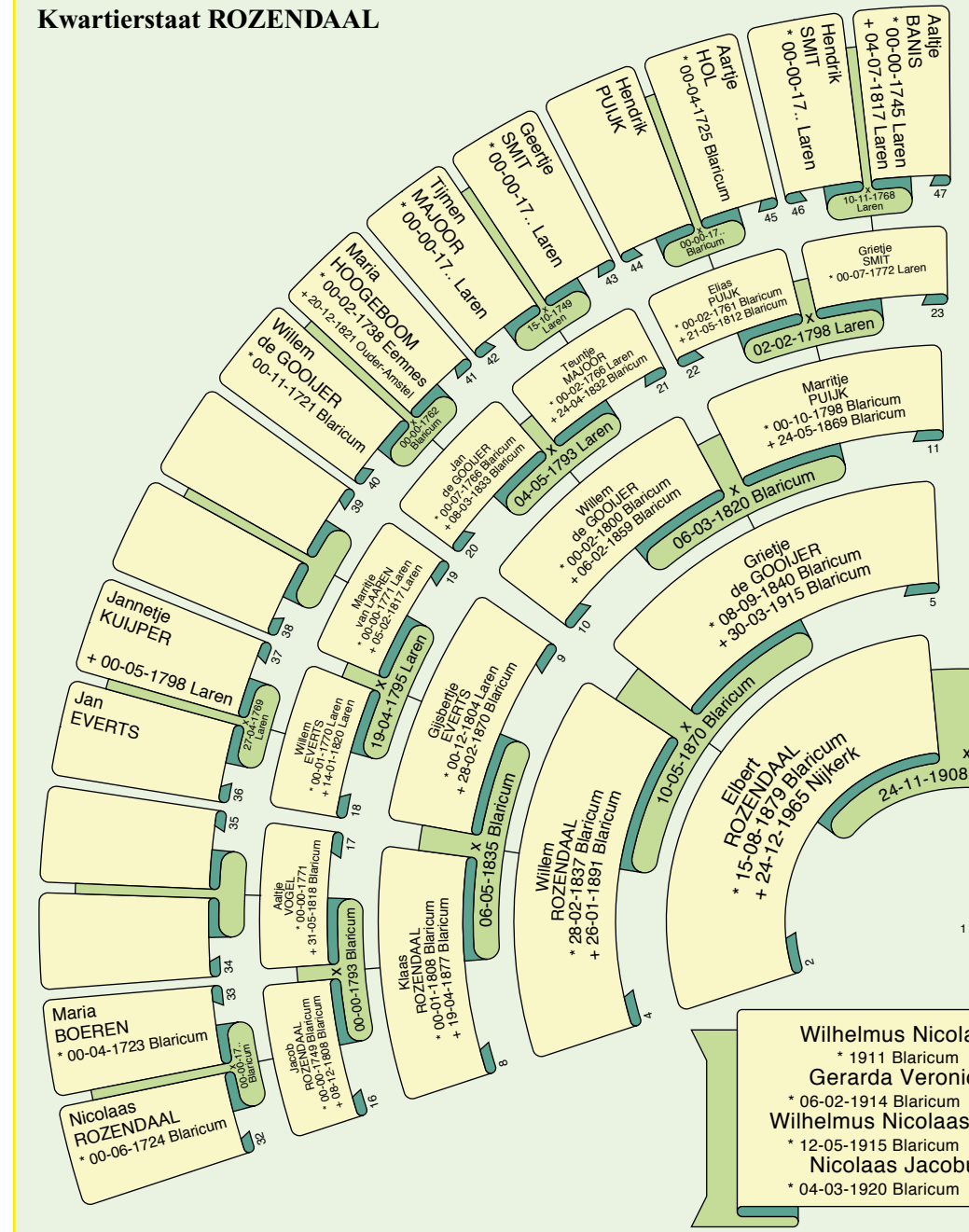
Geraadpleegde literatuur
- Een studie met foto's en opmetingen "Hooi- en graan bergen langs het voormalige Zuiderzeegebied", opgesteld door de Nederlandse Heide Mij. in 1944.
- Duizend jaar bouwen in Nederland, deel II, de bouwkunst na de Middeleeuwen: "De ontwikkeling van de boerderij vormen in Nederland", door R.C. Rekker Uitg. Allert de Lange- Amsterdam 1957.
- De Gooise Dorpen, door W.J. Rust. Uitg. Allert de Lange. Amsterdam 1943.
- Oudheidkundig Jaarboek, vierde versie, 12de jaargang, "De ontwikkeling van de Gooise Hoeve met 4 afbeeldingen en 8 tekstfiguren" door R.C. Rekker. Uitg. N.V. boekhandel en drukkerij voorheen E.J. Brill, Leiden.
- Volkskunde, 5de jaargang, 1946, "De hooiberg en zijn verspreiding" door dr. A.R. Hol.
- Volkskunde, 9de jaargang 1950, "Het hooiberggebied" door R.C. Rekker.

De kwartierstaat van Nicolaas Jacobus Rozendaal

Deze kwartierstaat, afgebeeld op de volgende pagina, begint bij de vader van Wim Rozendaal (de schrijver van het artikel over de hooiberg) en gaat vervolgens vijf generaties terug.
Wat opvallende zaken uit deze kwartierstaat. Er komen veel bekende Gooische familienamen in voor zoals: Calis, Rigter, van Hoven, van der Veen, Verver, Puijk, Majoor en de Gooijer. De generaties 2 en 3 (nrs 2 tot 7) vinden hun partners in het eigen dorp. Generatie 4 (nrs 8 tot 15) haalt de helft van hun partners uit Laren. De vijfde generatie (nrs 16 tot 31) bestaat uit 9 Blaricummers, 6 Laarders en 1 Bussummer. Dit zal mede verband houden met het feit dat de gemeenschappen in de betreffende tijden in aanvang vrij klein waren en later, door bijvoorbeeld betere levensomstandigheden, groot genoeg waren om partners uit de eigen gemeenschap te kiezen.
Naast deze kwartierstaat is er ook nog een genealogisch overzicht gemaakt dat teruggaat tot Evert Gerritsz Rosendaal die in 1683 trouwt met Hilletje Claes. Bij de geboorte van haar kleinzoon Nicolaas Gerritsz in 1724 verandert de schrijfwijze van Rosendaal in Rozendaal met een Z. Zijn oudere broer Everardus bleef gewoon Rosendaal heten.

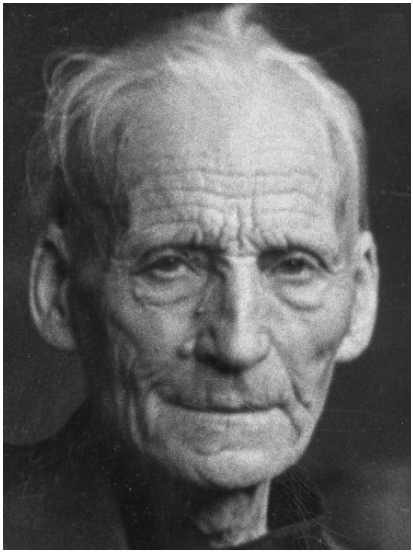
Met dank aan mevrouw Klaver-Jelles voor het vele uitzoekwerk dat hier weer voor nodig was.

Kwartierstaat ROZENDAAL

aas ROZENDAAL
+ 20-01-1915 Blaricum
ca ROZENDAAL
+ 02-10-1982 Blaricum
Marie ROZENDAAL
+ 16-07-1963 Blaricum
us ROZENDAAL
+ 28-12-1990 Blaricum
Blaricum
Gijsie van HOVEN * 24-03-1883 Blaricum + 28-09-1952 Laren
3
Nicolaas van HOVEN * 10-08-1849 Blaricum + 01-07-1938 Blaricum
6
05-11-1878 Blaricum
Gerritje van der VEEN * 08-01-1850 Blaricum + 14-11-1915 Blaricum
7
Jacob van HOVEN * 26-02-1818 Blaricum + 06-05-1894 Blaricum
12
17-05-1848 Blaricum
Fuijsie RIGTER * 20-06-1819 Blaricum + 21-05-1878 Blaricum
13
Jacob van der VEEN * 30-01-1819 Blaricum + 12-05-1901 Blaricum
14
12-05-1847 Blaricum
Gijsie DISTELBLOM * 22-02-1821 Laren + 10-01-1861 Blaricum
15
Jacob van HOVEN * 00-00-17..
48
00-00-17..
Geertruij GELLERS * 00-00-1743 + 18-04-1821 Blaricum
49
Jan van ROSMALEN * 00-00-1742 Rosmalen + 27-01-1829 Blaricum
50
20-05-1781 Blaricum
Aleida SCHOUTEN * 00-10-1758 Blaricum + 29-01-1789 Blaricum
51
Hendrik RIGTER * 00-00-1747 Blaricum + 09-02-1817 Blaricum
52
18-05-1775 Blaricum
Jannetje van REIJN * 00-07-1750 Blaricum + 30-12-1803 Blaricum
53
Klaas van HOVEN * 00-11-1778 Bussum + 30-08-1847 Blaricum
24
04-05-1817 Blaricum
Maria van ROSMALEN * 00-11-1784 Blaricum + 24-12-1852 Blaricum
25
Pieter RIGTER * 25-04-1776 Blaricum + 28-06-1846 Blaricum
26
05-05-1811 Blaricum
Wilmpje KOELINK * 15-11-1778 Blaricum + 18-03-1840 Blaricum
27
02-11-1790 Blaricum
Gerrit KOELINK * 00-00-1751 Grolm (Gelderland) + 01-04-1824 Blaricum
54
Margaretha KOPPEN * 00-06-1759 Blaricum + 22-11-1834 Blaricum
55
Hendrik van der VEEN * 00-00-1791 Blaricum + 13-06-1857 Blaricum
28
02-05-1817 Blaricum
Jannetje VERVER * 1795 Blaricum + 29-04-1829 Blaricum
29
Gerrit DISTELBLOM * 00-07-1795 Laren + 16-02-1849 Laren
30
06-05-1820 Laren
Adriana SMIT * 00-06-1799 Laren + 05-04-1859 Laren
31
Jan van der VEEN * 00-12-1762 Blaricum + 17-12-1828 Blaricum
56
00-00-1789 Blaricum
Gerritje RAVEN * 00-08-1761 Blaricum + 05-07-1813 Blaricum
57
Jacob VERVER * 00-09-1754 Blaricum + 16-06-1825 Blaricum
58
00-00-1792 Blaricum
Jannetje RAVEN * 00-05-1758 Blaricum + 00-01-1803 Blaricum
59
Roelof DISTELBLOM * 00-04-1766 Laren + 15-10-1826 Laren
60
04-11-1792 Laren
Gijsje de JONG * 00-02-1766 Blaricum + 30-03-1811 Laren
61
Lambert SMIT * 00-00-1764 Laren + 03-02-1808 Laren
62
23-04-1786 Laren
Geertje CALIS * 00-00-1764 Laren + 09-12-1840 Laren
63

Een krater op de maan

Luitzen Egbertus Jan Brouwer, wiskundige

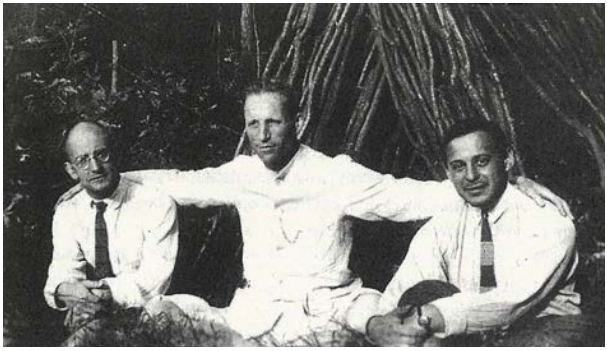
Om maar met het einde te beginnen: het is in de vroege avond van vrijdag 2 december 1966; "vermoedelijk zonder aandacht aan het verkeer te schenken" aldus de Laarder Courant De Bel[1], steekt een lange, magere man van 85, de Torenlaan over om een Sinterklaaspakketje bij de overburen te brengen. Hij wordt aangereden en overlijdt. Niet alleen voor De Bel is het nieuws, het haalt ook alle landelijke bladen. "Met hem is een groot Nederlander en een mathematicus van grote internationale reputatie heengegaan", zo valt te lezen[2]. Er is zelfs een krater op de maan naar hem vernoemd.

Hij wordt naast zijn echtgenote Lize op het paardenkerkhof (De Woensberg) begraven. De wiskundige en voormalig wereldkampioen schaken Max Euwe spreekt bij het graf. Nu precies 50 jaar geleden. Aanleiding om Luitzen Egbertus Jan Brouwer (Bertus; ook wel: Luitzen) weer even in de spotlights te zetten. Niet dat hij vergeten zou zijn want nog in de week waarin ik dit schrijf wordt hij genoemd in een artikel over Russische wiskundigen uit het begin van de vorige eeuw als: "de excentrieke Nederlandse wiskundige L.E.J. Brouwer, behalve baanbrekend wiskundige ook kluizenaar in een hut in Blaricum".[3]

In het Gooi was Brouwer in 1904 gaan wonen, eerst in het befaamde Larense pension van Luitjes, later in een hut en weer later in een woonhuis op een stuk grond in Blaricum dat hij kreeg (of kocht) van prof. Van Rees. De Pimpernel, heette het complex op toen Torenlaan 72. Vermeld moet nog worden dat Brouwers houten woonhut in 1944 afbrandde waarbij veel voor hem belangrijke boeken en documenten verloren gingen.

1 Laarder Courant De Bel 6-12-1966
2 De Tijd De Maasbode 5-12-1966
3 Martijn van Calmthout Hoe Jezus' naam de oneindigheid redde De Volkskrant 20-9-2016

Brouwer was dus geen geboren Blaricummer. Zijn wieg stond in Overschie (27-02-1881). Zijn jeugd bracht hij door in Hoorn en Haarlem waar hij, briljant als hij was, al op z'n 9e naar de HBS ging. Het gymnasium deed hij ook nog even om op z'n 16e in Amsterdam wis- en natuurkunde te gaan studeren. In 1912 werd hij daar buitengewoon en een jaar later gewoon hoogleraar met een zeer uitgebreid, internationaal netwerk. Uit die kring ontving hij menig beroemd wiskundige in zijn Blaricumse onderkomen. Zijn wereldwijde, wetenschappelijke faam dankt Brouwer onder meer aan zijn denken over de grondslagen van de wiskunde en zijn ontwikkeling van een eigen vorm van wiskunde, het intuïtionisme. Verder zal ik daarover niet uitweiden -helaas niet slim genoeg- maar als het over Brouwer gaat moet de term even vallen. Zoals ook even melding gemaakt moet worden van Brouwers inspanningen om de na de Eerste Wereldoorlog van internationale contacten uitgesloten Duitsers weer toegelaten te krijgen tot wetenschappelijk congressen en conferenties.

Professor Brouwer (midden) met de Russische wiskundigen P.S. Alexandrov (links) en P.S. Urysohn in Blaricum

Foto: Dirk van Dalen, L.E.J. Brouwer 1881-1966: een biografie, Bert Bakker, Het heldere licht van de wiskunde (2001, p. 280)

Behalve met wiskunde hield Brouwer zich nog met vele andere, nogal uiteenlopende zaken bezig, variërend van taalfilosofie (significa; samen met Frederik van Eeden richtte hij de Signifische Kring op en was hij betrokken bij de stichting van de Internationale School voor Wijsbegeerte in Amersfoort), tot de administratie van de door zijn vrouw Lize de Holl bestierde apotheek in Amsterdam. Daarover gaat nog het welbekende verhaal dat Lize in Amsterdam het eten in de stoomtram naar het Gooi zette; Bertus wachtte het dan in Blaricum op.

Wiskunde, filosofie, de apotheek... en toch nog tijd genoeg om in Blaricum voor de Lijst der Neutralen en later voor Gemeentebelang raadslid en plaatsvervangend wethouder te worden. De tijd die hij dan nog over had vulde hij, zo lijkt het wel-

Buste van prof Brouwer gemaakt door Wertheim

eens, met het voeren van gerechtelijke procedures, onder meer met de gemeente Blaricum over in Brouwers bezit zijnde gronden rond de Matthijsenhoutweg. Want het moet gezegd: een makkelijk mens was Brouwer niet. Hij maakte weliswaar veel vrienden maar beslist ook vijanden. Hem tekenend was een conflict met zijn buurman Froger over het recht van overpad over diens van Brouwer gekochte grond. Froger was daar absoluut niet blij mee, wilde er vanaf. Maar Brouwer wilde het servituut handhaven. Dat kon alleen als hij er ook daadwerkelijk gebruik van maakte. Dus eens per jaar, bij voorkeur in gezelschap van een aantal gasten, klom hij over de omheining om enigszins demonstratief over het terrein te lopen. Zo was het weer voor een jaar geregeld. Tot ergernis van Froger natuurlijk, die een slagboom en een wachter plaatste om Brouwer de toegang te beletten.

Aan waardering heeft het Brouwer, ondanks zijn soms wat lastige karakter, nooit ontbroken: hij was lid van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen, van de Londonse Royal Society, had diverse eredoctoraten van buitenlandse

universiteiten en was Ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw. En hoeveel Blaricummers zullen er zijn, naar wie een maankrater is vernoemd (een krater op de maan, nu in Blaricum nog een laan!!) en van wie in de Koninklijke Academie voor Wetenschappen aan de Amsterdamse Kloveniersburgwal een borstbeeld staat? Meer dan één kan ik er niet noemen: Luitzen Egbertus Jan Brouwer.

Ron van den Berg

Lezing over Dialecten

DINH staat voor 'Dialecten in Noord-Holland'. De DINH houdt op 25 maart 2017 een dialectmiddag in Huizen. Omdat wij op de grens met Utrecht wonen hebben wij ook gemeend het dialect van Spakenburg uit te nodigen. Dan zou DINH dus DINHEU worden. Dialecten in Noord-Holland en Utrecht.
Een soortgelijke middag is in het verleden gehouden in Obdam (2010) en in Egmond aan Zee (2012).

Geïnteresseerden in dialecten kunnen deze middag bezoeken. De aanvang van de middag is 13.00 uur (inloop 12.30 uur), 30 minuten pauze om 15.00 uur en einde om 17.00 uur. Het programma begint met een lezing/ voordracht van Dr. Eric Hoekstra en MA Mark Raat van de Fryske Akademy die de raakvlakken van geschiedenis en taal van Friesland en Holland zullen belichten. In het dialect van plaats of streek volgen bijdragen van 10 à 15 minuten van Blaricum, Egmond, Huizen, Laren, Marken, Spakenburg/ Bunschoten/Eemdijk, Texel, Volendam, West-Friesland en Wieringen. Het belooft een interessante middag te worden.

Locatie: Zenderkerk, Borneolaan 30, 1276 NS Huizen. Toegang € 7,50 inclusief 1 consumptie. Voor en na de middag zijn broodjes verkrijgbaar. Aanvang 13.00 uur.
Vooraanmelding graag via de mail: Klaas.Schipper@WXS.nl of telefonisch op 035-5260066 (niet verplicht, wel handig).

Voor informatie kunt u bellen met: Klaas Schipper 06-51550097 of Gerrit Jongerden 035-5256979.

Verdwenen Blaricum

Verdwenen Blaricum? Wat houdt dat in? Een nieuwe rubriek? Inderdaad een nieuwe rubriek. Het is u vast ook wel meerdere malen opgevallen dat men tegenwoordig geen woning meer koopt, maar een plekje. Men koopt, sloopt en bouwt. In principe niets mis mee, maar soms denk je bij jezelf: "o, wat zonde".

Sommige panden hebben niet alleen qua uiterlijk een bepaalde betekenis, maar hebben ook qua 'historie' een eigen verhaal. Het kan ook zijn dat je moet slopen om iets moois terug te krijgen. Zoals eigenlijk altijd zitten er twee kanten aan het verhaal.

Verdwenen: Eemnesserweg 6, hotel/pension 'Criterion'

Aan de Eemnesserweg 6 stond een hotel/pension genaamd 'Criterion'. Op de zijgevel stond met grote letters: 'hotel'. Ik wil mij niet uitspreken over 'mooi of niet mooi' daar gaat het nu niet om, maar zo'n hotel/pension heeft natuurlijk ook een eigen verhaal. Zeker voor degenen die daar op z'n tijd een borreltje gingen halen. Het was namelijk niet alleen een hotel/pension, maar ook een café. Op de bouwtekening van het pand van 1924 staat vermeld een 'winkel en woonhuis' en het is gebouwd in opdracht van H. Raven. Wat er werd verkocht is mij niet bekend. De schoonheidscommissie gaf toestemming om te bouwen, mits in het bovenlicht van het winkelraam staande in plaats van kruisroeden werden aangebracht. In 1930 vond een verbouwing plaats door architect Bonnet, eveneens in opdracht van H. Raven. Het cafépand werd in 1936 grondig 'gerepareerd' (verbouwd) door architect Albert Jan Verbeek. Opdrachtgever was de Directie van de Betuwsche Hypotheekbank.

'Betaling' van een hotelgast

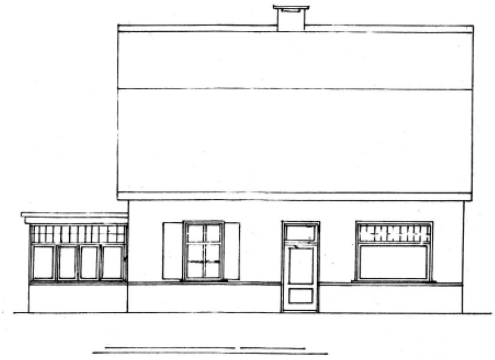

Het pand Eemnesserweg 6 in vervallen staat. Uiteindelijk werd het gesloopt in mei 2004

In de plaats van het hotel is de fraaie bebouwing van het 'Kuijerpad' gekomen

Verder zijn er zeker nog verhalen te vertellen over de gerepatrieerden uit Indonesië. In 1952 werd namelijk vergunning verleend voor het bouwen van een schuur als opslagruimte voor bagage van deze gerepatrieerden. Onderstaand een kopie van de bouwtekening, waarop 'duidelijk' te zien is dat de kruisroeden boven het winkelraam zijn weggehaald en vervangen door staande.

Bouwtekening hotel/pension Criterion, Eemnesserweg 6

Het gebeurde ook dat hotelgasten geen geld hadden om hun logies te betalen. Dit werd dan op een andere manier geregeld. Bijvoorbeeld in de vorm van een schilderij of, zoals in dit geval, een muurschildering. In de plaats van het hotel is de fraaie bebouwing van het 'Kuijerpad' gekomen.

Gerbe van der Woude

Nieuwe aanwinsten

Buiten het vele BVV'31 materiaal dat geleverd werd door Roel Slegtenhorst, een zeer welkome aanvulling op ons RKBVV archief, was er nog een bijzondere aanwinst. Tijdens onze zaterdagopenstelling bracht Aafke Siegers ons het geëmailleerde naamplaatje van de schilder Jan Voerman jr.

Toen het huis aan de Matthijsenhoutweg 49 destijds leeg kwam te staan heeft ze het na verloop van tijd van de deurpost geschroefd en thuis opgeborgen want ze vond het zonde dat het verloren zou gaan. Bij opruimwerkzaamheden kwam het plaatje tevoorschijn en ze besloot dat de Kring een goede bestemming zou zijn. Het naamplaatje heeft nu een mooi plaatsje gekregen in onze hal te midden van al de andere emaillen borden.

Emaille naamplaatje van huis Matthijsenhoutweg 49

Jan Voerman jr., een veelzijdig kunstenaar

Jan Voerman jr. werd geboren op 23 januari 1890 in Hattem. Op jonge leeftijd was hij al gefascineerd door de dieren- en plantenwereld. Hij startte met het verzamelen van schelpen, mossen, torretjes ed. en componeerde daarmee zijn eigen stilleven. Op deze manier ontwikkelde hij al heel jong het 'zien'. Zijn vader leerde hem werken met waterverf en olieverf en in 1915 kreeg hij zijn eerste officiële opdracht. Zijn grootvader Verkade vroeg Jan of hij tekeningen wilde maken voor de natuuralbums die de firma Verkade ging uitgeven. Zo ging Jan jr. samenwerken met de bekende tekenaars Van Oort en Wenckenbach. De teksten werden ver-

Jan Voerman jr.

Illustratie uit een Verkade album door Jan Voerman jr.

zorgd door Jac. P. Thijsse. Eigenlijk was het de bedoeling dat Voerman sr. deze opdracht zou krijgen, maar die zag daar weinig in. Vader Voerman zei: "laat Jan dat maar doen, die kan dat veel beter, laat hij de kleine wereld maar maken en laat mij de hoge luchten". Zo ontstond de langdurige relatie van Voerman jr. met de Verkade albums. Tussen 1906 en 1909 verschenen de albums 'Lente', 'Zomer', 'Herfst' en 'Winter'. Tot 1939 werkte hij mee aan 25 Verkade-albums waarna de Tweede Wereldoorlog een einde maakte aan de samenwerking. Dat gaf hem de mogelijkheid om zich nu te wijden aan zijn grote liefde: het schilderen in olieverf. Op advies van kunstpedagoog H.P. Bremmer ging Jan naar de Kunst Academie in Den Haag en volgde daar de opleiding lithograferen. In 1923 trouwde hij met Hetty Mansholt en ging wonen in Overveen waarna het gezin in 1928 verhuisde naar Laren waar ze enige jaren woonden in het huis en atelier van de beeldhouwer Mendes da Costa. In 1932 liet Voerman jr. een huis met atelier bouwen aan de Matthijsenhoutweg 49 onder architectuur van Eschauzier. In dit atelier maakte hij veel illustraties voor exportcatalogi voor bloembollen. Ook maakte hij veel kalenders, soms in opdracht van de Bondsspaarbank maar ook in eigen beheer. In zijn atelier ontstonden ook prachtige litho's. Toen de kleurenfotografie opkwam en drukprocedés verbeterden, kreeg hij minder opdrachten en ging zich meer en meer wijden aan het schilderen in olieverf. Zijn liefde voor al wat leeft, was zichtbaar in zijn werk. In een interview heeft hij eens gezegd: "Ik ben geen man van woorden, ik ben een man van zien". Nadat de zoon van de IJsselschilder lang in de schaduw van zijn vader had gestaan, is hij zijn eigen weg gegaan. Voerman jr. was niet alleen de man van de Verkade plaatjes, hij was een veelzijdig kunstenaar, zowel op grafisch als op picturaal gebied. Hij overleed in Laren op 14 juni 1976.

Bron: Voerman Museum Hattem

418 – Mevr. P. van Campen
15 Foto's van de bouw van de woningen aan de Bongerd en de Rigterskamp in 1976.

422

419 – Dhr. N. Schraag
Boek "de Revolutieverzamelaar" (H. van Renssen), betreft George Nijpels die ooit in Blaricum woonde.

420 – Mevr. A. Siegers-Ploeger
Deurnaamplaatje J. Voerman jr., ansicht 'hut van Mie'.

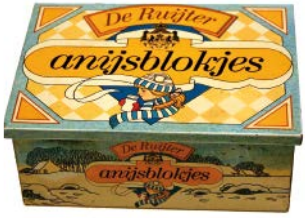
421 – Dhr. C. van der Veen
Set houtboren, pijp, kwartetspel, woordenboek Nederlandse taal, zinken emmer.

422

422

422 – Dhr. R. Slegtenhorst
Voetbaltas, handdoek, voetbaltrofee BVV'31, diverse documenten en foto's.

423 – Dhr. C. van der Veen
Schellekoord, doosje 'de Ruiter anijsblokjes', Diploma E. van der Veen landbouw wintercursus, krantenartikel toneelvereniging, getuigschriften.

423

424 – Dhr. P van den Bergh
Diverse foto's.

425 – Mevr. M. Borsen
Schoolschriftje lagere school.

423

426 – Dhr. Th. van der Zwaan
Diverse foto's.

427 – Dhr. J. van den Bergh
Schoolfoto Bernardusschool (1943).

428 – Mevr. L. Grootveld-Vos
Luxe doos Boldoot zeep en eau de cologne.

429 – Dhr. P. van Uchelen
Voorlopig koopcontract van de woning Meentweg 43 (gezin van 't Klooster 'krul').

430 – Gert en Pim
Tekening Dorpskerk Blaricum.

431 – Mevr. C. Bölger
Diverse opbergblikken (o.a. D.E.) met thee in pakjes, petroleumkan 5 ltr., ½ ltr. melkkan, emaillen reclameborden (Zebra kachelglans en Reckets Blauw).

426

428

431

431

BeeldBank Blaricum

Breng ook eens een bezoek aan **www.BeeldBankBlaricum.nl** en bekijk de foto's van Blaricumse dorpsgezichten, huizen, boerderijen, straatjes, ansichten, groepsfoto's, schoolfoto's en personen uit een ver en minder ver verleden.

Sipke van der Schaar

Na het artikel in de Voorjaarsdeelgenoot No. 80 over deze kunstschilder, zijn we in contact gekomen met een aantal kleinkinderen die gezamenlijk bezig zijn met de biografie van opa en daarom ook blij verrast waren met onze bijdrage over hem. Het uiteindelijke resultaat zal te zijner tijd via het internet voor iedereen beschikbaar zijn.

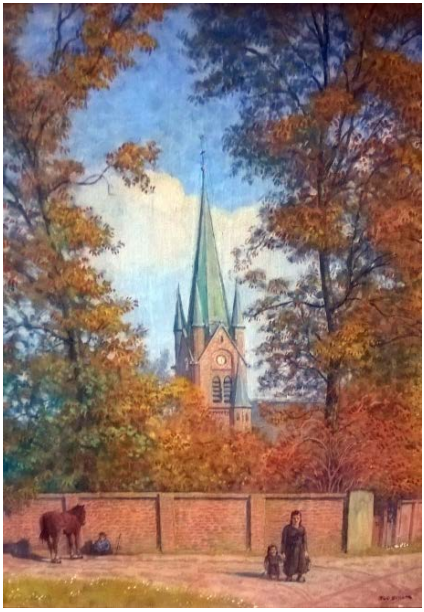

Sipke van der Schaar in zijn atelier

Intussen hebben we als reactie op onze oproep aan de lezers zelfs een heel mooi ingelijst schilderijtje cadeau gekregen voorstellende het oude boerderijtje op de hoek van de Verbindingsweg en de Middenweg bewoond door de familie Henk Raven (Henk van Lossie) maar helaas afgebroken en vervangen door een aantal bejaardenwoningen (of moet het seniorenwoningen zijn?). De heer Van der Schaar heeft het geschilderd op karton maar het ziet er bijzonder goed uit.

Verder hebben we vanuit de leden diverse schilderijen mogen fotograferen en ook van de kleinkinderen hebben we afbeeldingen gekregen van ons onbekende schilderijen met vaak daarbij de vraag waar het geschilderd was. Helaas is het niet altijd mogelijk de vraag te beantwoorden, maar soms door een gelukkig toeval wil het wel eens lukken. Zo is er een schilderij bekend met een vrouw en een kind onder de waslijn met op de achtergrond de achterkant van een huis dat onmiskenbaar op de Capittenweg staat (nog steeds). Het zijn blijkbaar de achterburen van de familie v.d. Schaar die zelf aan de Schapendrift woonde.
Verder zijn er afbeeldingen niet alleen van de N.H. Kerk, maar ook van de Vitus-

kerk gemaakt vanaf de hoek Molenveenweg, Schapendrift en er is een schilderij van de voorgevel van Fa.Vos Kolenhandel aan de Middenweg volgens zeggen gemaakt als betaling van geleverde kolen.

RK kerk Blaricum, Sipke van der Schaar

Een afbeelding van een paard met een hooiwagen is misschien op de meent of in de polder en op een afbeelding van een ploegende boer zien we op de achtergrond de N.H. Kerk. De plek van dit schilderij was voor ons gemakkelijk te traceren. Het was namelijk de akker naast het ouderlijk huis van Gijs Rigter aan de Eemnesserweg naast de Ouwe Tak. Op die akker staan nu de oneven genummerde huizen aan de Driftlaan. Het bijzondere aan dit schilderij is dat er het een en ander aan ontbreekt. De boer achter de ploeg (ja dat is Gijs zelf in zijn jonge jaren) loopt wel met de ploeg in zijn hand maar heeft in de andere hand geen leid-

Ploegende boer Gijs Rigter met boerderij Eemnesserweg, Sipke van der Schaar

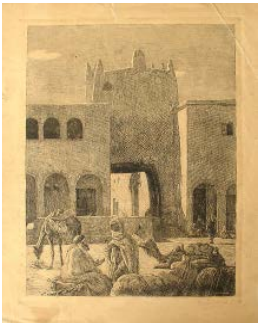
sel en ook het paard is niet met de ploeg verbonden. Het curieuze is dat je dat in eerste instantie niet opmerkt maar er eenmaal op opmerkzaam gemaakt zie je het pas. De reden hiervan is ons onbekend.

Natuurlijk blijven we benieuwd of er nog meer schilderijen bekend zijn bij onze leden. Graag horen wij van u.

G.H. Machielse

Middenweg, Sipke van der Schaar

Ets, Sipke van der Schaar

Landschap, Sipke van der Schaar

Wagen met hooi, Sipke van der Schaar

Naar school:
van Naarderweg naar Kerklaan en weer terug

Oud-Blaricummer Ron(ny) van den Berg loopt, deels virtueel, nog eens de weg die hij eind jaren-50, begin jaren-60 bijna dagelijks aflegde: van z'n ouderlijk huis aan de Naarderweg naar de St. Bernardusschool aan de Kerklaan. De particuliere herinneringen en losse gedachten bij deze wandeling, daarvan is onderstaand artikel het verslag. Vanuit persoonlijke belangstelling is er extra aandacht voor zijn geboortehuis maar ook voor de geschiedenis van de familie Oversteegen van v/h de Blaricumsche Boekhandel.

Een hotel op de Naarderweg

Op uitdrukkelijk verzoek en op veelvuldig aandringen van C.E.H. Boissevain (1868-1940), welgesteld eigenaar van het landhuis Het Witzand, legde de Gemeente Blaricum in 1918 de Naarderweg aan. Boissevain die eerder al, dwars door heidevelden van Stad en Lande, een weg had laten aanleggen van zijn landgoed naar Kamp Crailo, de huidige Boissevainweg die hij naar believen openstelde of afsloot, moest wél meebetalen: 6000 gulden maar liefst.

Over de Naarderweg heeft 'ie nooit gelopen, de Gooische Stoomtram alias de Gooische Moordenaar. Omdat daar wél op gerekend werd, werd daar, begin jaren '20, een hotel gebouwd: hotel Verver, niet te verwarren met het gelijknamige hotel in het dorp, het latere raadhuis dat 't *Oude Raedthuys werd*.
Vrij snel al, na een jaar of tien, werd het weer van de hand gedaan. "Nieuw leven te Blaricum aan de Naarderweg 17", zo opende de advertentie in de Laarder Courant De Bel waarin werd aangekondigd dat op zondag 25 december 1932 Hotel Restaurant Vita Nova (Nieuw Leven) zou worden geopend[1]. Directeur van de N.V. Vita Nova was J.A. Brandt aan wie ruim een maand eerder een volledige vergunning was verleend voor 'den verkoop van sterken drank'. Kalkoen, stond er op het kerstmenu. In de eerste jaren werd in Vita Nova bridgeclub "De Gooische Robber" opgericht die maandelijks een bridge-drive organiseerde. Ook was het hotel het toneel van soms nachtelijke, gekostumeerde bals en werden, weer iets heel anders, vergaderingen gehouden van bijvoorbeeld de vereniging Blari-

1 Laarder Courant de Bel 23-12-1932

Ansichtkaart Hotel Verver

cum's Belang, die onder meer actie voerde tegen de komst van R.K.B.V.V. aan de Naarderweg omdat 'een voetbalveld, zoo dicht in het centrum van het dorp de landelijke rust te veel zou verstoren'[2]. Penningmeester van Blaricums'Belang was S.B. Slijper; op wie ik in het vervolg zeker nog terug kom.

Familie van den Berg

Al een paar jaar na de eerste opening, op 6 maart 1936, kocht mijn grootvader, J.J.H. van den Berg, getrouwd met de uit Groningen afkomstige Elisabeth Mensinga, het toen al enige tijd door hen gehuurde Vita Nova. Op 20 juni vond de heropening plaats. Enige ervaring in de horeca hadden ze al wel. Opa was hospes geweest bij de ongetwijfeld chique Hilversumsche Golfclub aan de Soestdijkerstraatweg waar oma de kantine had gepacht. Vita Nova komt op naam van opa die formeel de directie voert. Of dat in de praktijk ook zo is, is onduidelijk. Waarschijnlijk niet want hij heeft nog ander werk: hij is geldloper. Twee zoons hebben ze: Dé, die later naar Brazilië vertrekt en bij mijn weten nooit in Nederland terug is geweest, en Jan, mijn vader.
Zoals gebruikelijk in die tijd gaat Jan al jong werken, is enige tijd kapper, heeft

2 Laarder Courant De Bel 5-11-1937

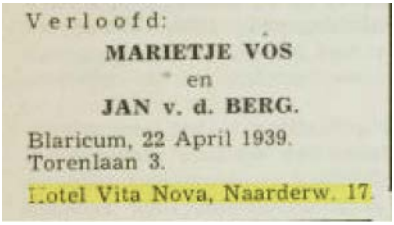
kort een tabakshandeltje en komt als volontair terecht bij het goed aangeschreven Hof van Holland in Hilversum dat door radiobekendheden wordt gefrequenteerd en van waaruit ook uitzendingen worden verzorgd, bijvoorbeeld met het befaamde dansorkest The Ramblers onder leiding van Theo Uden Masman. Trombonist en zanger van bekende liedjes als “Wie is Loesje” en “Dag schatteboutje” is de in België geboren Marcel Thielemans. Het hoe en waarom ervan weet ik niet precies maar Marcel wordt, naast Dé en Jan, door mijn oma min of meer als derde zoon beschouwd. In oktober 1939 trouwt hij op het gemeentehuis, destijds op Torenlaan 1, en in de Vituskerk in Blaricum met de Blaricumse Marietje Verploegen uit de Raadhuisstraat, dochter van de gemeentesecretaris. The Ramblers en het Polygoonjournaal zijn aanwezig bij dit wat we nu zouden noemen media-event. De drukbezochte receptie is op Vita Nova. Nog tot in de jaren ’70 kwam ‘oom Marcel’ zoals hij bij ons thuis genoemd werd, een enkele keer met Marietje (inmiddels Mary), op de verjaardag van mijn oma; ik herinner

1939 Huwelijk Marcel Thielemans en Marietje Verploegen

mij hem nog levendig. Tot hun dood zijn Marcel en Mary bij elkaar gebleven; ze liggen begraven op het R.K. Kerkhof bij de Vituskerk waarin zij trouwden.
Als volontair -het ligt al in het woord besloten- verdient Jan bij het Hof van

Holland niets. Waarschijnlijk vertrekt hij samen met zijn ouders naar Blaricum om met zijn moeder Vita Nova te runnen. In ieder geval woont hij daar in 1939 want op 21 april van dat jaar verschijnt een annonce in de Laarder Courant De Bel waarin voor 22 april (zijn verjaardag, hij wordt dan 22) de verloving wordt aangekondigd van Jan van den Berg, Naarderweg 17, met Marietje Vos, van Torenlaan 3 (nu Schoolstraat 2) in Blaricum.

Verloofd:
MARIETJE VOS
en
JAN v. d. BERG.
Blaricum, 22 April 1939.
Torenlaan 3.
Hotel Vita Nova, Naarderw. 17.

Laarder Courant De Bel 21 april 1939

Mogelijk hebben de twee elkaar ontmoet bij de danslessen die in die tijd op zondagmiddag op Vita Nova werden gegeven. Het was een voorgenomen middenstandshuwelijk dat naar aangenomen mag worden, ten huize van de bruid gevierd werd: Marietje, later Rie, was de dochter van Jacob Vos, van Ruimzicht aan de Huizerweg/hoek Naarderweg. Zijn oudste zoon, Willem, had in later jaren 't Oude Raedthuys op Torenlaan 1. Een huwelijk had dan ook de basis kunnen worden voor een heus Blaricums horecaconglomeraat. Maar het liep anders: van trouwen is het niet gekomen. De verloving werd verbroken en dat moet, zeker in die tijd, best enige deining hebben veroorzaakt. Was Rie soms de liefde die geen zin had om 24/7 op Vita Nova te werken, reden voor Jan om de verloving te verbreken?

In 1941 wordt Jan vennoot in de VOF 'Vita-Nova'. Als, in maart 1942, zijn vader overlijdt aan de gevolgen van een treinongeluk treedt zijn moeder, Elisabeth Mensinga, toe als tweede vennoot.

In die tijd trokken nogal wat meisjes uit de Achterhoek naar het rijke westen om een betrekking als dienstmeisje/hulp in de huishouding te zoeken. Zo ook Tonnie en Agnes (Maria Antonia) Doppen, dochters van Johanna Maria Breukers en Johannes Antonius (Toon) Doppen, veehandelaar in Lichtenvoorde. Beiden vinden in het Gooi werk en een man: Tonnie trouwt met Jan Musters met wie ze aan de Nieuweweg 1 in Laren jarenlang 'De Wolbaal' heeft. Agnes treedt, op voorwaarde dat ze nooit alleen de afwas zal hoeven doen, op 25 februari 1943 in het huwelijk met Jan van den Berg. Het begin van een leven van hard werken. Alleen: afwassen, dat heb ik haar weinig zien doen. Dat deden wij, de kinderen, onderwijl liedjes van Jaap Fischer (tegenwoordig nog optredend als Joop Visser) zingend.

Na enige jaren met haar zoon en schoondochter op Vita Nova te hebben gewoond en gewerkt vertrok oma kort na de oorlog uit Blaricum. Want ja, twee kapiteins op een schip… Wel kwam ze sindsdien elke zondag met de bus uit Hilversum op bezoek. Maar met het hotel had ze geen bemoeienis meer.
Zoals dat ging bij goede katholieken in die tijd: binnen een jaar wordt het eerste kind geboren: dochter Yvonne. Met de regelmaat van de klok volgen tot 1951 nog: Marion, Anne-Marijke, Agnes, Jantje en Ronnie. Ik dus, de benjamin.

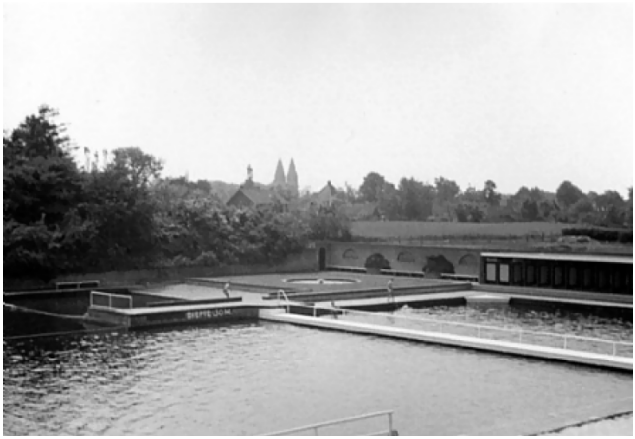
Een wandeling
Allemaal gaan we naar de kleuterschool aan de Vitusweg bij zuster Hermana en/of Walthera (zelf heb ik ook nog bij zuster Ambrosio gezeten, niet aan de Vitusweg maar in de toen spiksplinternieuwe aanbouw van de Bernardusschool) en daarna naar de Grote School aan de Kerklaan. Zo'n 8 jaar lang, pakweg 200 keer per jaar, vaak twee keer per dag (al werd er in de eerste jaren ook wel overgeblev en), heb ik de route Naarderweg > Kerklaan en omgekeerd afgelegd. Vrijwel altijd lopend, tussen de middag soms, als ik geluk had, een stukje achterop de brommer bij Gijs Calis (Gijs Corset) die me dan van 't Witzand op weg naar z'n werk bij de Gemeente een lift gaf tot de Middenweg.

In Blaricum woon ik al heel lang niet meer maar ik mag er nog graag komen. En een deel van die zo vaak afgelegde route nog eens lopen. Gijs Corset stopt niet meer voor me, de goeiige politieman Stein fietst niet meer statig langs, op weg naar z'n huis boven aan de weg, en evenmin kom ik zijn overbuurman Van Sonsbeek tegen die met een koffertje kerkboekjes en rozenkransen aan huis kwam als weer eens een van de kinderen eerste of plechtige communie moest doen; Goos, de melkboer, is al ruim een halve eeuw in geen velden of wegen meer te bekennen; (Jacob) Vos, de postbode, in uniform mét PTT-pet, vader van Bep, met wie ik wel opfietste naar of van het Vituscollege in Bussum, gaat niet meer van huis tot huis en de knechts van de bakkers Post (van de Raadhuisstraat) en Limburg duwen hun kar met brood, kadetjes en krentenbollen allang het Naarderhoogt niet meer op. Maar op zo'n wandeling zie ik ze allemaal voor me en borrelen bij vrijwel alle huizen en winkels waar ik langs kom herinneringen op. In gedachte overal even stilstaand schrijf ik ze op.

Naarderweg: oneven kant
Vita Nova uitkomend, uiteraard vanuit de keukendeur/leveranciersingang aan

de zijkant, moest er worden overgestoken want het looppad (zo noemden we het toen) lag aan de overkant. Richting dorp had je aan de rechterkant eerst de bij het hotel behorende, kenmerkende rhododendrons die ons aan de straatkant scheidden van de directe buren, Van Tets, *Jonkheer* van Tets. Met de -nog zeer elitair in die tijd- hockeyende zoon met dubbele voornaam: Jan-Hein. Ze hielden kippen en in hun ruime tuin stonden met liefde verzorgde aalbessenstruiken, ongetwijfeld van het bekende naar de familie vernoemde (?) ras Jonkheer van Tets. Als de tijd rijp was, de bessen rijp waren, leverde mevrouw van Tets -meneer bemoeide zich bij mijn weten niet met dat soort zaken- die wel aan Vita Nova. Vers fruit als toetje voor de gasten! Zoals in het seizoen ook de asperges vers van het land kwamen, van Rozendaal van de Eemnesserweg die asperges stak op een veldje bij het kleine heitje, vlak bij De Basseld. Een enkele keer mocht ik mee -zijn zoon Nico was in die tijd mijn school- en voetbalvriendje- zoals ik soms ook mee mocht om hun paard naar de meent te brengen. Op de viersprong bij hun huis, met in het midden een boom -de in 1898 tegenover het toenmalige raadhuis geplante Koningin Wilhelminalinde[3]- voetbalden we wel. Naar binnen gingen we achterom. Langs de hooiberg (dezelfde hooiberg waarover Wim Rozendaal in deze DG schrijft), door de stal waar 's winters de koeien stonden, kwam je in de woonkeuken bij vrouw Rozendaal die ik mij met warmte herinner. Dáár, in de keuken met de halve voordeur, daar zat je. Want in de "mooie kamer" kwam je niet. Alleen op een verjaarspartijtje van Nico ben ik daar binnen geweest.

In het huis naast Van Tets woonde juffrouw Matthes. Behalve gym gaf ze ook zwemles. In het zwembad in Laren vlak bij de Hut van Mie, aan het Mauvezand. Met de pretentieuze naam (typisch La-

Gooische Zwemschool met op de achtergrond de St. Jansbasiliek.
Foto: Ernst Wortel

3 Zie Frans Ruijter 'Herinneringsbomen in Blaricum' in *Heb je nog nieuws…?!* Uitgave Historische Kring Blaricum 2012. Zeer aanbevolen!

ren!) Gooische Zwemschool. Een natuurbad was het, niet verwarmd dus. Terwijl de badmeester verderop in het bad zat te vissen moesten wij het water van soms maar 13 graden in. Met kurk en plank of aan de hengel. Zwemmen heb ik op die Zwemschool dan ook niet geleerd...

Naast juf Matthes, voor het huis van Van Santen, kon je een enkele keer de sportwagen zien staan van wat nu een BN'er zou heten: Herman Stok, oom van dochter des huizes Guda maar bekender als presentator van het eerste radioprogramma met popmuziek: Tijd voor Teenagers en van het in die tijd zeer populaire televisieprogramma Top of Flop waarin The Beatles hardhandig werden afgeserveerd. Uitgezonden vanuit de Singer Concertzaal in Laren.

Iets verderop, een beetje op een heuvel op een bosachtig perceel, woonde de aannemer Albert Kuijer, weg- en grondwerken. Broer van Piet, het gemeenteraadslid. Daarnaast een landje dat werd bewerkt door Dirk Vos, vader van jong verongelukte klasgenoot Evert. Ploeg en eg werden getrokken door een prachtige Bels die door Vos de vrachtrijder (zo noemden we donkere Dirk en zijn blonde broer) ook bij Vita Nova werd ingezet. Om uit het achterste gedeelte van de tuin, overgenomen van garage Albers aan de Bussumerweg (heb ik altijd gedacht maar dat schijnt niet te kloppen), de stobben van de gerooide fruitbomen met 1 pk uit de grond te trekken en om rond te gaan met de gierkar waarmee de inhoud van de beerput over diezelfde tuin werd uitgereden.
Op Vos' landje lag aan de kant van de Bussumerweg een grote mesthoop. Gingen we vissen dan graaiden we (nog altijd zeer betreurde goede vriend Jan 'brombeer' Calis en Lambaire 'Biek' Calis van Ora et Labora) daar met onze blote handen naar wormen om met een jampot vol naar de waaier, 't Raboes, de Huizer haven of Naarden Vesting te vertrekken.
Langs het landje van Vos liep het voetbalpaadje, een 'olifantenpaadje' dat Naarderweg en Bussumerweg verbond. Het lag, niet verrassend, tegen het met een hoge ligusterhaag omzoomde terrein van voetbalclub RKBVV (Ru-ku-bu-vu-vu). Als het eerste op zondagmiddag thuis speelde, kon je het op Vita Nova horen als er was gescoord. Vooral een wedstrijd tegen LVV uit Laren (malbakkers tegen bottekluivers) trok aardig wat publiek. Bij de ingang van het terrein stond een groen kassahokje waar zelden een kaartjesverkoper in zat. Naast de kleedkamers was een soort kiosk waar versnaperingen te bekomen waren. Kleine zakjes chips. Smith's chips natuurlijk.

Voor RKBVV moest je je opgeven bij Koppen. Nadat ik dat gedaan had hoorde ik niets meer. Samen met Nico Rozendaal ging ik daarom naar de training van 't Gooi, een voormalige semi-profclub (2e divisie B meen ik) in Hilversum. Mijn vader, in zijn jeugd woonachtig in Hilversum, had er ook ooit gevoetbald. De training werd geleid door Ron Dellow, die later nog naar Volendam ging. Terwijl Nico uiteindelijk toch maar besloot in Blaricum te blijven spelen werd ik lid. Een jaar of 5 heb ik er als linksbuiten gespeeld. Voorzitter van 't Gooi in die tijd werd John de Mol (de zanger) terwijl zijn zoon John in een van de juniorenelftallen actief was. Dit opschrijvend schiet mij spontaan een dichtregel te binnen: 'Heer, had het hierbij maar gelaten'.[4]
Naast het voetbalveld lag nog een open veldje en dan had je het café van Cor Boog, heel geschikt om de wedstrijden voor- en na te beschouwen. Prácht kroeg. Boog was de concullega waar ik weleens heen werd gestuurd om een fles van het een of ander te lenen als die op Vita Nova even niet voorradig was. Cor, jager (met o.a. Rinus Bek van de Boerenleenbank) en alom bekend als stroper, heeft me op verzoek van mijn nogal onhandige vader de allereerste beginselen van het vissen bijgebracht.
Als je de cafédeur links (of eigenlijk: rechts) liet liggen liep je aan tegen het kleine, warm-gezellige huis van Jan en Ella Bezuijen. Jan, een aardige, vrolijke vent, in dienst bij Piet Rigter, aannemer op Eikenlaantje 1, kwam met zijn Huizer maat Lampie regelmatig bij ons om timmerwerk te verrichten. In zijn vrije tijd maakte hij op de draaibank thuis houten kandelaars die hij op Vita Nova uitstalde in de hoop dat gasten ze zouden kopen. Storm liep het geloof ik niet. Ella werkte een aantal jaren als hulp bij Vita Nova. Ze stopte er denk ik mee na de geboorte van haar zoon Gertje. Wel deed ze nog verstelwerk voor ons.

Niet elk huis langs de route roept herinneringen op natuurlijk. Van Jan en Ella spring ik daarom over naar garage/benzinestation/fietsenmaker Keijer waar Dorus' van de televisie bekende 'Hoestbui op vier wielen' stond gestald. Ze verkochten het exclusieve automerk Triumph, fietsen van Raleigh en BSA en brommers, onder meer van het merk waarop mijn vader -die nooit zijn rijbewijs heeft gehaald- altijd reed: Kaptein Mobylette. Ik heb wat staan dromen, daar voor de showroom. Maar de eigentijdse Puch die ik zelf met krantenwijk en vakantiewerk bij elkaar spaarde kwam uiteindelijk bij Vos in Laren vandaan. Puch of Tomos, that was the question. En Beatles of Stones.

4 Uit: M. Vasalis, De oude kustlijn (Van Oorschot 2002).

Het naast Keijer gelegen Parkzicht was het eerste café waar ik, zittend aan de bar, op vrijdagmiddag weleens een biertje ging drinken van het net bij de Gooi- en Eemlander in Laren opgehaalde geld voor mijn krantenwijk. Dat je nog geen 18 was, was toen gelukkig nog geen bezwaar; het bier was goed en de baas had een niet onaantrekkelijke dochter die op afstand werd bewonderd. Met goede vriend Jan Calis ging ik er op de vroege zondagochtend weleens biljarten. Tien over rood met een losse bandstoot als besluit. Niets geraakt? Alle punten kwijt! Parkzicht keek, kan niet missen, uit op het parkje met een oorlogsmonument waar jaarlijks ook de tentoonstelling 'Beelden in Blaricum' werd georganiseerd. Maar zoals bekend: 'Alles van waarde is weerloos'[5]; door vandalisme is daar helaas een eind aan gekomen.

Ter hoogte van Parkzicht kon je rechtdoor en dan had je links de tuin met de loslopende kippetjes van IJsack de melkboer (de Jong). Kwam je wat halen dan moest je een paar keer heel hard "VOLLUK" roepen voordat er iemand van achteren aan kwam sloffen. Je ging steevast weg met de boodschappen en een hopje of boterballetje.
Maar naar school ging je nooit zo; dan volgde je de bocht in de Naarderweg langs de bakstenen muur waar menig te haastig (of dronken) bestuurder een pijnlijke herinnering en de aannemer een klusje aan overhield. Van het stuk na die bocht weet ik nog dat Hendriksen er woonde, met zoon Thieu die vanwege zijn opvallende haarkleur wel 'Vuurtoren' genoemd werd. Zo ging dat ook toen al. L. (Leo) Hendriksen zat in de dassen. Op zijn huisadres was dassenfabriek 'Lyon' gevestigd terwijl op Achterom 14, achter Piet Kooij (van de ijssalon) en naast de visboer waar we als jongens om vishaakjes vroegen (een deel van de handel werd nog gewoon met een hengel gevangen), zijn N.V. Zijde-weverij Ad. Hendriksen zat. Op een steenworp afstand, op nummer 14 van het Binnendoor, zat de in Blaricum meer naamsbekendheid genietende

HANDELSREGISTER

Nieuwe inschrijvingen

N.V. Zijdeweverij Ad. Hendriksen, Achterom 14, Blaricum. Fabricage van zijden en kunstzijden en wollen e.a. stoffen voor dassen, shawls aanverwante en e.a. artikelen. Ondern. afkomstig uit Amsterdam. Dir.: L. Hendriksen. Maatschapp. kapt: *f* 50.000.— gepl. & gest. *f* 8.000.—. Dagtek. Stcrt.: 10 Juni 1947 no. 109 (nr. 505).

De Bel 1-12-1959

5 In: Lucebert De zeer oude zingt Uit Verzamelde gedichten 1974

dassenfabriek Triton, van Van der Meer van de Prof. Van Reeslaan, een goed katholiek gezin met een zoon, Maurice en enkele dochters van wie er één de zaak in 1984 overnam en tot op heden voortzet vanuit Hilversum waar Triton oorspronkelijk ook zat. Aan het Binnendoor heeft alleen een verkoopkantoor gezeten.[6]

Dassenfabriek „Lyon". Naarderweg 5, Blaricum. Fabricage van en handel in dassen en sjaals. E.: L. Hendriksen.

De Bel 16-6-1959

Iets voorbij Hendriksen had je de werkplaats van Jan Visser, loodgieter/elektricien met daaraan verbonden een winkel in elektrische huishoudelijke artikelen. Altijd leuk om even in de etalage te kijken net als in die van de apotheek, Armbrust, waar later mijn klasgenootje Bea Rigter werkte, dochter van de man van het ANOZ, het ziekenfonds. Verin, de iets verderop aan het Binnendoor gevestigde Verenigde Installateurs lag net buiten de route.

Dorp

De hooiberg bij de boerderij van Klaas Koppen staat er nog altijd, gelukkig. Het pand werd indertijd verkocht aan Pim Jacobs die er een chique restaurant van wilde maken. Later opende de familie Wattimena er het Indonesische specialiteitenrestaurant Merpatis. Zoon en gastheer Richard en ik zijn tegenwoordig plaatsgenoten; hij exploiteert hier in Monnickendam een Thais restaurant.
Tegenover Koppen zat het politiebureau. Was je een das of een want verloren, dan ging je daar vragen of ze 'm hadden gevonden. Omdat ik dat op school gemist had, moest ik mijn theoretisch verkeersexamen op het bureau doen, tussen de agenten die daar zaten te werken. Spannend, voor een 10-jarige... Van straat kende ik twee 'juten' in die tijd: de eerdergenoemde, goeiige Stein en de wat strengere Van Rijn. Later, maar nog wel tijdens mijn lagere schooltijd, kwam daar Zumbrink bij wiens kinderen ook op de Bernardusschool zaten. Ik herinner me Corrie die nog bij Piet (of was het toen al Peter?) Kooij heeft gewerkt. Verder had je De Sain nog, de meest fanatieke van wie ik dacht dat 'the Saint' zijn bijnaam was. Hij reed op een wit, snel politiebrommertje. Als er voor Vita Nova even gauw naar dorp gegaan moest worden, mocht ik, niet ouder dan 14, de Mobylette van mijn vader nemen. Op een keer, ik was bij Japie Raven wat biefstukjes wezen halen voor onverwachte gasten, zag ik ter hoogte van het parkje De Sain(t) voor mij langs van de Naarderweg afkomen. Hij, van zijn kant,

6 E-mail 26-9-2016 van M. Verhoef-van der Meer

had mij ook gezien; ik zag tenminste dat hij omkeerde en in de achtervolging ging. Terwijl ik net deed alsof ik ‘m niet zag reed ik, met het hart bonzend in m’n keel, vol gas naar huis, zette de brommer uit het zicht en vlóóg naar binnen. Tevergeefs, hij kwam aan de deur. Mijn ouders wisten zich er blijkbaar uit te kletsen; het bleef tenminste bij een waarschuwing. Zó fanatiek was ‘ie dus ook weer niet, the Saint...

Aan de Huizerwegkant van hetzelfde gebouw was het postkantoor. Met achter het loket Geurt (Hoonhorst), die ik voor me zie in een stofjas, altijd een stofjas. Naast de ingang stond de prachtige, rode PTT-brievenbus en er hingen twee blauwe (?) postzegelautomaten. Zegels van 1 en 2 cent (of meer) kon je er ‘trekken’ door aan het chromen hendeltje te draaien. Mét het belletje kwam dan de gewenste zegel er uit. Voor het gebouw stond verder een hoge vlaggenmast en ook de enige Blaricumse telefooncel, die ik in mijn puberteit intensief gebruikte om m’n vriendinnetje te bellen. We moesten het nog zonder mobieltje stellen in die tijd en thuis mocht de telefoon niet bezet worden gehouden. Bovendien, wat je als beginnende Casanova natuurlijk al helemáál niet wilt: meeluisterende ouders en vooral ook nieuwsgierige oudere zussen die de gelegenheid om je met je vriendinnetje te pesten niet voorbij zouden laten gaan. Belde je in het dorp wat lang, dan had je kans dat de volgende onrustig heen en weer ging lopen om vervolgens op de ruit te gaan tikken. Was je dubbeltje -je beltegoed- bijna op dan greep een telefoniste in. Kon je bijvullen. Wel kreeg je daardoor altijd het gevoel dat zo’n mevrouw het hele gesprek volgde...
Beeldbepalend op die plek hartje dorp tenslotte, was de grote, grijze klok die sinds 2014 tegenover het vroegere Raadhuis staat waar ‘ie aan de gevel hing voordat ‘ie bij het postkantoor werd gezet.

De klok op z’n plek bij het voormalige postkantoor.
Foto: Frans Ruijter

De Blaricumsche Boekhandel: de Oversteegens

De officiële naam was Blaricumsche Boekhandel. Maar de winkel naast het huis van Schadee, directeur van de Post, heette voor ons gewoon 'Oversteegen'. Beetje klemmende deur, belletje, nogal volgestouwde winkel. Kantoorartikelen vooral. Nieuwe boeken herinner ik me niet maar die waren er ongetwijfeld. De zaak werd gedreven door mevrouw Oversteegen: een vriendelijke, oudere dame; bril, grijs haar in een wat slordig knotje.

Rechts achter in de winkel liep een gangetje richting privévertrekken. Aan het begin daarvan, rechts, had je een soort diepe kelderkast met een trappetje: de uitleenbibliotheek. Rechts de planken met de boeken waar ik voor kwam: Pim Pandoer en de Bob Eversserie (met Arie Roos die altijd chocoladerepen at, met Jan Prins en natuurlijk met Bob himself). Behalve met die boeken ging ik regelmatig ook naar huis met een mooie nieuwe ballpoint, een inktlap, gum of schriftje. De toverformule daarvoor luidde: "opschrijven voor Vita Nova". Bij Jan Vos de boekhandel werkte dat trouwens net zo goed. Mijn nietsvermoedende ouders kregen dan weken later de rekening aangeboden.

In december werden bij Oversteegen de kerstartikelen uitgestald. Vele jaren later las ik dat zoon Jaap zich als jongetje soms onder die uitstaltafels verborg en dan zat te kijken hoe de klanten voorbij schuifelden.[7] Wie weet was een van die klanten wel mijn oma of opa …

Van meneer Oversteegen herinner ik mij niet dat ik hem weleens in de winkel zag, die hield zich met andere zaken bezig, waarschijnlijk met de het drukken van etsen, de kunsthandel en de lijstenmakerij. Voor dit stukje wat geboorte-, trouw- en sterfdata opzoekend, begin ik bovendien te vermoeden dat hij al overleden was in de tijd waarover ik het heb. Zoals bij nadere beschouwing wel meer zaken anders in je hoofd zitten dan ze in werkelijkheid waren. Zo was er het jaarlijkse familiediner van de Oversteegens op Vita Nova. Op derde Kerstdag, vaste prik. Voor hun trouwdag, dachten we te weten. Maar de gevonden data laten zien dat dat niet klopt: 27 december was niet hun trouwdag. Was dat jaarlijkse diner wellicht voor die van dochter Henny, getrouwd op 27 december 1945?[8]

Ron van den Berg

---

7 in: Frida Vogels. De harde kern. Van Oorschot 1992-1994

8 Henny Scholten-Pleging (1919-2014), ereburger van Blaricum.

Dit artikel wordt vervolgd in Deelgenoot 83.

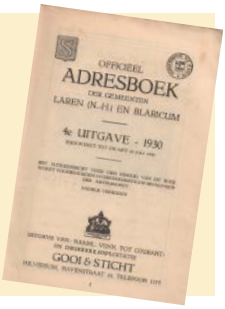
OPROEP
oude opnamen op film of video

De Historische Kring Blaricum heeft in de afgelopen jaren drukbezochte filmavonden gehouden. De films betroffen de geschiedenis van Blaricum en het Gooi zoals bijvoorbeeld diverse familiefilms, een film over het kindersanatorium 'Hoog Blaricum' en een film over de bevrijding in 1945. Deze films hebben we destijds kunnen aanschaffen bij het Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid. Daarnaast ontvingen wij van de heer Gerbe van der Woude een aantal videobanden met registraties van diverse gemeentelijke evenementen.

Ongetwijfeld zullen er onder de inwoners van Blaricum mensen zijn die in het bezit zijn van **oude opnamen op film of video** die gemaakt zijn tijdens **diverse festiviteiten die in ons dorp** plaatsvonden.
Als u materiaal aan ons beschikbaar zou willen stellen, kunnen wij weer dvd's produceren om die te gebruiken voor een vertoning op filmavonden. Op deze manier hebben we dan ook weer een stukje Blaricumse geschiedenis voor ons archief.

GEVRAAGD: OUDE ADRESBOEKJES

Iedere maand ontvangen we een aantal malen een vraag over de woonplek(ken) van een persoon in een bepaalde tijd.
Vaak kunnen we helpen het raadsel op te lossen. Soms ook niet. Heeft u nog oude adresboekjes die u aan de Historische Kring wilt schenken? Wij houden ons aanbevolen.

OFFICIEEL
ADRESBOEK
DER GEMEENTEN
LAREN (N.-H.) EN BLARICUM
UITGAVE - 1930
GOOI & STICHT

Adresboek 1930

Herman van der Heiden b.v.
AANNEMINGS- EN VERHUURBEDRIJF, GROND- WEG- EN WATERBOUW
• Bestrating • Grondwerk • Riolering • Sloopwerken
Veelzijdigheid is onze kracht
Bedrijfsterrein/Kantoor:
Randweg 4 (Midden) - 1272 LZ Huizen
Tel.: 035 - 5383620 / 5257453
www.hermanvanderheiden.nl
VCA* BUREAU VERITAS Certification
BRL SVMS-007 veilig en milieukundig slopen gecertificeerd sloopbedrijf

Café d'Ouwe Tak

Het café is de hele week geopend. Op dinsdag t/m zondag wordt voor u gekookt van 17.00 tot 21.30 uur.

Café d'Ouwe Tak:
Het café waar je óók kunt eten!

Eemnesserweg B13, 1261 HD Blaricum, 035-5314300, www.ouwetak.com

'Uw kruidenier om de hoek'

Blaricum

Albert Heijn 1887 2012 125 jaar

Elke dag van de week open:
maandag t/m zaterdag van 08.00 - 21.00 uur, iedere zondag van 12.00 - 18.00 uur

Familie Ton • Huizerweg 8, 1261 AW Blaricum • Tel: 035-5386006

Historische Kring Blaricum

